

1931

Haszrod

st. 8 a

Vsebina 8. številke:

M Kmetova: Takrat je bilo hudo. — Vlado Klemenčič: Kako se otroci letos igrajo — Fr. Milčinski: Butale in Butalci. (Ilustriral Bambič) — K. Meško: Maj. — A. Smodič: Ogoljufani vrag. — Srečko Kosovel: Kozljiček — D. Vargazon: Moja stara mati. — Hudales Oskar: Triglavov polet. — V. Klemenčič: Kako se je vrag opil. — Nepoklicani gostje. — O. Hudales: Tuji kraji — tuja ljudstva. — P. Kunaver: Nevarnosti ribiškega življenja. — Schein: Voluhar. — A. L.: Deklice, kaj lahko naredite v počitnicah. — Fr. Rojcek: Druga papirnata slika. — I: Naš Bari. — Cicibanov rod: J. Lovrenčič: Vremenoslovci. — Zgodba o volkovih in domačih živalih. — A. Pirjevec: Nasredin in njegov osel. (Ilustriral H. Smrekar) — D. Vargazon: Otroci rajajo. — Prispevki otrok.

„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki „Mladinske Matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske Matice“ Din 22.50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2.50.

List izdaja „Udruženje jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani, zanj odgovarja Andrej Skulj.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6.

Takrat je bilo hudo

Marija Kmetova.

naši mami, ko je ležala bolna in oslabela v postelji, pa je dejal njen fantek, šestletni paglavček: »Ko bodo naša mama umrli, bomo dobili gosposko mamo in bom nosil kratke hlače.« Še huda ni mogla biti mama, solzo si je obrisala in v srce se je zasekala bolečina.

Takrat je bilo hudo

naši mami, ko je vso noč šivala hlače za fante in sešila par zelo lepih, novih in jih še po polnoči izlikala in se kar z veseljem zagledala vanje. Pa jih ni bil fant zjutraj nič vesel, čmeril se je, repenčil in topotal z nogami, češ, da so okorne in predolge. In je stopil na skrivaj v kot po škarje in jih odrezal prav visoko gor nad kolenom, pa kako odrezal! Mamin trud ene noči je prerezal.

Takrat je bilo hudo

naši mami, ko so otroci ves teden govorili o šolskem izletu in da je treba prinesiti denarja zanj. Mama pa ni imela niti tistega malega zneska in ga ni mogla nikjer dobiti, čeprav je vse noči tisti teden premišljala, kako bi storila, da bi imeli otroci veselje z izletom. In ko so šli drugi otroci na izlet in so njeni ostali doma in se hudovali na mater, je ona prosila Boga, naj da otrokom kaj srca zanj.

Takrat je bilo hudo

naši mami, ko so otroci tožili, da jih v šoli boli glava in so povedali, da jim je rekel učitelj, naj zjutraj veliko jedo, da jih ne bo bolela glava. Pa kolikor je tudi mama skrbela, ni mogla dati otrokom za zajtrk drugega ko črni izkuhek iz cikoriije. Mlekarica je že zdavnaj odpovedala mleko. Kruha je bilo premalo.

Takrat je bilo hudo

naši mami, ko se je starejši fant začel potepati in ni hotel več v šolo. Da je videl zidarje, kako dobro jedo za malico, še klobase, in da pojde on tudi za zidarja. Kako težak je bil tisti križ, ki ga je nosila mama za fanta, ko je hodila po prošnjih potih od učitelja do učitelja in ko tudi trda beseda ni več zalegla!

Takrat je bilo hudo

naši mami, ko je po ure in dneve šivala in krpala in čistila in snažila, pa so se pripodili otroci domov in na mah vse pomazali in si raztrgali pri tepežu obleko in nogavice. »Kako ste sitni mama,« so rekli otroci.

Takrat je bilo hudo

naši mami, ko so otroci odhajali v službo in se mame niso nič spomnili za god in za praznike in jo niso vprašali, ali je zdrava, ali česa potrebuje, ali ima trpežne čevlje za zimo.

Ko pa mame ni bilo več,

ko je mrtva ležala in ni bilo besede ne kretnje ne solza iz njenih oči —
takrat je bilo otrokom hudo.

Brada rasti – meso krasti...!

Znano je, da so Belokrajinci zelo usmiljenega srca. So pa na svetu ljudje, ki vsako dobroto izkoristijo v svoj prid. Našel se je tudi človek — četudi je bil cigan — ki je izkoristil to usmiljenje...

Na Luži, majhni vasi pod Gorjanci, se je to zgodilo:

Krojaček Peter je čez dan oral in sejal, pod večer pa se je lotil šivanke. Vrglo mu je nekaj krojaštvo, zrastle mu je nekaj na njivi, pa se je pošteno preživljal in še mu je žena vsako leto lahko vzredila debelega prašička.

Prideta h krojaču Petru cigan in ciganka prosit vbogajme. Saj veste, kakšen je cigan: daš mu kruha, hoče še tobaka. Daš mu soli, zaželi si še masti...

Ni mogel krojaček Peter z lepa odpraviti nadležno cigansko dvojico iz hiše, pa se je pošalil:

»Dal vama bom masti, kakor prosita, če mi pričarata, da mi bo rastle brada.«

Krojačku Petru namreč ni hotela rasti brada.

Cigan je plosknil z rokami in dejal:

»To se lahko zgodi, gospodine! Boste videli gospodine, še danes vam bo rastle brada!«

Potem je šel cigan v vežo, kjer je v kotu stala velikanska kad, in zaklical:

»Ajdite simo, gospodine, ter zlezite pod to kad, da vam bo moja žena laže pričarala brado iz kart!«

Lahkoverni krojaček, ki se mu je res zahotelo brade, je še s pogledom ošinil ciganko, ki je izpod nedrij vlekla šop umazanih kart, potem pa se je pričlenil pod poveznjeno kad.

Cigan je zaplesal okoli kadi, tolkel nanjo s pestmi ter zapel s hripavim glasom:

»Šušti karte,
šušti karte,
meso krasti
brada rasti;
da bi b'la gosta,
kakor hosta...«

Ko je tako nekajkrat odpel svojo »coprnižo«, se je požuril za ciganko, ki je drvela s polnim predpasnikom suhih klobas, katere je ukradla iz krojačevega dima, v ložo za vasjo. Še prej pa je rekel čepečemu krojaču:

»Gospodine, zdaj je končano. Štejte še do tri sto, potem pa se izkobacajte izpod kadi. Jutri bo brada že porasla...«

Komaj je cigan zdrvel za ciganko, se je vrnila s sejma krojačeva žena.

»Peter, Peter, kje si?« ga je iskala po vsej hiši. Ko je prišla v vežo, je v kotu zagledala gugajočo se kad. Skoro bi se prestrašila, da ni zdajci začula možev glas:

»Pomagaj mi, žena, da zlezem izpod kadi!«

Drugo jutro — bila je nedelja — je krojaček Peter v presrečnem zadovoljstvu vstal. Ko se je ogledoval v zrcalo, če mu že poganja brada, je planila žena v izbo:

»Za božjo voljo, kje so klobase? Niti ene ni v dimu!«

Sedaj se je krojaček Peter zavedel. Hudo se je razjadel radi nesramne tatvine in v svoji hudi jezi bi si nemara še populil brado, da mu je zrastle. Zato je res bolje, da mu ni...

Milčinski Fran:

Butale in Butalci.

Skušnja v koruzi.

Butalcem se je obetala dobra letina. Na njivi je stala turščica, mogočna je bila kakor hrastova gošča, na steblih so se rumenili storži, vsak storž je bil za dva. Zadovoljno so kimali Butalci: »Znamo pa, znamo!« in so modro dostavili: »Da nam le toča ne bi prišla nad koruzo ali medved! Ali pa skušnjava! Tudi skušnjava je grdo škodljiva stvar.«

Pa je bil vroč dan in je zapazil čuvaj: koruza se čudno giblje — zdaj v teh vrseh, zdaj v onih — nekaj se motovili v koruzi!

Stopil je in iskal može. Možje so bistro gledali, majali so košate glave in je dejal župan: »Toča to ni, medved tudi ne, točo in medveda čutiš in vidiš drugače. Nekaj pa je vendarle in nam lahko prinese neizmerno škodo. Možje, kaj Vam pravim — to je skušnjava! Ne vidiš je, ne čutiš je, potem pa je prepozno. Čuvaj, nič ne odlašaj, odpri bukve, ki se jim pravi »Kalamon« in prični litanije!«

Čuvaj je pričel, vsi so mu odgovarjali in je šlo pobožno mrmranje po možeh.

Mimo je prišel popotni človek iz drugega kraja. Videl je in je postal, postal je, poslušal in gledal. In ko je razumel, je z dlanjo

udaril ob dlan in zakričal: »Hej, hej!« pa je iz koruze švignil zajec in jo ubrisal proti gozdu.

Možje so zijali, potem so se zahvalili popotnemu človeku in so dejali: »Pošast! Kdo bi si mislil, da je za tako reč 'hej hej!' boljši kakor našega čuvaja kalamon!«

O županovi suknji.

Butalski župan je imel novo suknjo. Tri tedne jo je nosil na pregled po domači ulici, da so Butalci uživali njeno lepoto. Butalci so bili ponosni na suknjo in so dejali: »Mi smo mi!«

Četrty teden pa je stopil župan še proti Tepancam, naj ga vidijo še Tepančani in počijo od zavisti. Mogočno je korakal in že je premeril pol pota, pa ga je dražilo — žive duše ni bilo na cesti! Samo berača Matevža je srečal, kraj ceste je sedel, ogrnjen je bil s staro sajasto plahto in prijazno se obiral.

Bilo je sredi polja. Tedaj se je nenadoma usul dež in je zastokal župan: »Moja žlahtna suknja, kaj bo rekla, če jo premoči dež! Škoda neznanska!«

Se mu je oglasil berač Matevž: »Gospod župan, veste kaj, par soldov mi dajte vbogajme, pa Vam posodim svojo plahto, da se ogrnete vanjo. Svojo suknjo pa dajte meni, da Vam jo nesem!«

Županu se je ta beseda zdela modra in je storil tako: mogočno je vrgel beraču miloščino, slekel svojo žlahtno suknjo, da jo nese berač, sebe pa je zavil v sajasto beraško plahto. Dež je lil kakor iz škafa in se je župan žuril nazaj proti Butalam, komaj je za njim korake lovil berač Matevž.

Še preden je dospel župan do prvih butalskih koč, že je bil moker skozi plahto in skozi vse, kar je imel pod plahto, do kože in kosti in v škornjih mu je stala luža. Pa je dejal: »Hvala Bogu, da imam plahto in nimam suknje, bo vsaj žlahtna suknja obvarovana plohe!«

Pa se je ozrl po beraču in je videl berača, ogrnjenega z žlahtno njegovo sukno, in je bila kakor mokra cunj, spred in zad je od nje curljalo.

Tedaj se je zavzel župan. Ustavil se mu je korak, desni kazalec je uprl v čelō in napel je možgane, da je kar zaškripalo. In je dejal: »Sedaj res ne vem, čemu sem sajasto plahto nosil jaz in čemu je žlahtno mi suknjo nosil berač Matevž; od sajaste plahte mi je posvičnjana še vsa druga obleka! In ne vem, zakaj sem prav za prav temu falotu, beraču Matevžu, še cel groš dal vbogajme!«

Kako so se Butalci peljali po vino.

Županova hči je bila na oklicih in so pripravljali ženitovanje, kakršnega še ni bilo pod domačim zvonom. Koruzne moke so imeli pripravljene nič kakšne in nič koliko in boba in svinjskega mesa in medu in žefrana. Le vina je bilo še treba nakupiti na Hrvaškem.

Pa je starešina z drugovi zapregel koš, naložili so sod in so se peljali na Hrvaško stran.

Toda Hrvaška je čuda od rok, v enem dnevu ne prideš tja, pa naj ti vola gresta kar po vseh štirih. Pa je Butalce na poti zajela noč in so ugibali, kje in kako bi prenočili.

Je dejal starešina: »V Butalah doma imamo postelje, vsak svojo. V Butalah nas ne bi stala noč ne vinarja — dajmo, obrnimo v Butale! V Butalah prenočimo, jutri pa potujemo naprej!«

Tako so storili. In so storili tako tudi drugi dan in tretji dan takisto in so prenočevali in spali prav dobro in brez stroškov. Le na Hrvaško niso prišli ne drugi dan ne tretji.

Ta reč se jim je zdela sitna in so se četrti večer posvetovali in so sklenili, da vendarle ni drugače, nego bodo prenočili kar tukajle v tejle vasi, vola naj ostaneta kar vprežena, jutri pa bodo odrinili naprej. —

V tisti vasi so bili že čuli o Butalcih in ko so butalski možje spali, so jim voz z volmi obrnili.

Drugo jutro na vse zgodaj so se starešina in drugovi zopet skobacali v koš in bistro odškripali po cesti. Vozili so se in se vozili ves dan in so dejali: »Šentano se vleče pot na Hrvaško, kdo bi si mislill!« Šele, ko se je večerilo, so zagledali zvonik in so bili veseli, da so dospeli na Hrvaško in so dejali: »Čast Hrvatom, lep imajo turn, podoben je našemu; prav tako lep pa vendarle ni, kakor ga imamo v Butalah!« Pa se niso malo čudili, ko jih je sprejel butalski župan in se je zbralo okoli njih vesoljno butalsko mesto, in so jih vsi izpraševali, kakšno je hrvaško vino in po čem.

Ksaver Meško:

Maj.

*Z neba in v očeh ves nov sijaj,
v besedah toplota, na ustih smehlaj,
vsa srca dobroti, ljubezni odprta —
minilo sovraštvo, vsa zloba je strta
in spet nam vzcvetel je prvotni raj?
Ah, nel! Le maj spet je, maj!*

Ogoljufani vrag.

(Po narodni pripovedki.)

Nekoč v starih časih so hoteli postaviti ptujski meščani sredi mesta visok stolp. Poslali so v daljno deželo po slovitega stavbenika, ki bi jim sezidal stolp v varstvo in obrambo mesta. Ta je ponudbo radevoljno sprejel in privedel s seboj mnogo spretnih kamnosekov, zidarjev in tesarjev. Z veliko vnemo so se spravili na delo in daleč na okrog se je razlegala vesela pesem zidarjev. Kmetje in meščani so s pridom navozili kamenje, opeko in stavbeni les, ki so ga odkladali na bližnjem prostoru. Tako je delo šlo nekaj tednov prav hitro od rok in stavbenik si je zadovoljno mel svoje roke, ko je nadzoroval napredujoče delo. Ko pa so dospeli že do prvega nadstropja, zidanje mestnega stolpa ni hotelo nikakor več napredovati. Zgodilo se je namreč, da se je vsako noč razsulo zidovje, ki so ga sezidali s trudom prejšnji dan.

Stavbeni mojster je postavil zato stražo, da bi ujela zlobne zlikovce, ki vsako noč poškodujejo zidovje. Zjutraj so mu pa javili stražarji, da niso nikogar zapazili, a tembolj so se začudili vsi, ko je bil novi zid na stolpu zopet popolnoma porušen. Naslednjo noč se je stavbenik sam plazil okoli stolpa, da bi se na svoje lastne oči prepričal o vsakonočni hudobiji, a tudi on ni slišal niti najmanjšega šuma in ropota. Ob zori pa je nevoljno zagledal razdrto kamenje. Mestni očetje, a tudi ljudstvo, ki je pri zidanju prodajalo zijala, so polagoma začeli godrnjati, ker je delo tako silno zastajalo. Drugi zopet so brusili hudobne šale in celo vrabci na strehah so se smejali. Medtem so rezale globoko brazde čelo obupanega mojstra, ki si ni vedel več pomagati iz zadrege. Najrajši bi kar odložil svojo čast in zidanje začaranega stolpa ter zapustil mesto.

Neko noč, ko je sedel pri brleči sveči v svoji skromni sobici in razmišljal o vsakonočnem čudnem pojavu, stopi nenadoma pred njega sam vrag, ki se je neopaženo prikradel v sobico. Če ne bi sivček že takrat imel velike pleše, bi jo gotovo dobil, ko je zagledal čudnega gosta. Kar brez vabila je sedel vrag na stol nasproti stavbenika in je kmalu razvozljal jezik od strahu trepetajočega mojstra. Med živahnim razgovorom sta tudi naletela na gradbo mestnega stolpa. Vrag obljubi, da mu stolp dogradi v eni noči. Veselo je udaril stavbenik v vražjo roko, kajti bil je v hudi stiski pri mestnih očakih. Tako je napisal s svojo lastno krvjo pogodbo, da bo vrag dozidal mestni stolp, on pa mu izroči svojo dušo na Telovo pri procesiji, točno, ko bo ura na stolpu odbila devet. Nato je izginil vrag tako tiho, kakor je bil prišel, mojster pa je ugasnil luč in legel pomirjen k počitku.

Medtem je poklical vrag svoje pomagače iz pekla. V največji tišini so vragi nakladali težke kamene na ramena in jih nanosili na stolp. Drugi so jih tam zložili in zvezali z mortom v trden zid. Nadstropje za nadstropjem je rastle kakor trava po dežju in na zadnje so povrh še napravili lično, z opeko pokrito streho. Ob svitu je stal mestni stolp tako dovršen na trgu in ni manjkalo ničesar, kar ne bi bilo točno po načrtu najboljšega mojstra.

Ko je mojster gledal zjutraj zaspano skozi okno, ni hotel verjeti svojim očem in je kar v sami srajci pritekkel pred stolp, da vidi velikansko čudo. Mestna straža je v divjem teku prikorakala in še le pri stolpu so opazili, da so brez čelad in helebard. Mestni pisar je prevrnil mizo v naglici in črnilo se je razlilo čez cel kup lepo napisanih listin o novih davščinah.

Čevljar Bartolomej je bos s čevlji v roki hitel s tako silo po stopnicah navzdol, da je podrl peka, kateremu se je sveže pecivo razkotalo po blatni cesti. Gostilničar Matevž, ki se je hotel ravnokar v kleti pokrepčati z jutranjim požirkom za dnevni posel, je pozabil pri največjem sodu zapreti pipo, ko mu je zaklical sosed grozni čudež. Krčmarica je s silnim krikom raznašala novost po ulicah, kakor bi bilo vse mesto v plamenih. Požarna straža je tudi že s škafi in lestvami bila na licu mesta. Kmetice in branjevke na trgu so kar zapustile svoje košare z zeljem in korenjem in bežale k stolpu, da jim ne bi ušla nobena beseda. Seveda so imeli prašiči in kure, ki so se v tedanjih časih še prosto pasli pa trgih in ulicah prijetno gostijo. Saj ni čuda, da se je nabrala pri stolpu taka gneča ljudi, ki so od same radovednosti gledali čudež z odprtimi očmi in ustmi. Oče župan je s svojimi svetovalci kar venomer stiskal roko slovitemu mojstru. Nato so vsi skupaj hiteli z velikim hruščem in truščem h gostilničarju Matevžu, ki ni prišel v malo zadrego, ko je videl toliko gostov. Vina je pač imel v kleti, a ne v sodih, zato je kratkomalo krstil zlato kapljico z vodo. Ni bilo kraja navdušenja, hvale in priznanja spretnim delavcem. Celo meščani so pozabili na dolgoletne pravde in sovraštvo. Ničesar, tudi slabo vino ni motilo dobrega razpoloženja in veselo je odmevala plesna godba. Vsi so prišli na svoj račun, le enemu je bilo nekako čudno pri duši in to je bil stavbenik. Popivali so še dolgo v izobilju in kakor ima že vsaka stvar svoj konec, tako so se odpravili pozno ponoči domov. To noč je bila služba nočnega čuvaja pač zelo odgovorna. Resnično, paziti na ogenj, tatove, ure oznanjevat in povrh do brodušne pijančke domov spravljati, ni lahko. Marsikateri možakar ni mogel najti svoje hiše, drugi je zopet imel neznosne težave pri ključavnici in je raje prenočeval na hišnem pragu. Vsi so si pa bili edini v tem, da so si napili ogromno luknjo v svoje mošnje.

Prihodnji dan je naštel oče župan na mestni hiši stavbeniku v svetlih cekinih zaslužno plačilo. Kmalu se je vrnilo v mesto staro življenje.

Čimbolj se je bližalo Telovo, tembolj je pekla vest starega mojstra. Nemirno je taval po ulicah iz gostilne v gostilno, a nikjer ni mogel najti pokoja. Slednjič se je vendar odločil, da bo stopil v župnišče in potožil častitemu starčku, župniku svojo bol. Seveda je ta majal s svojo sivo glavo, ko mu je stavbenik priznal, da je zapisal svojo dušo vragu, ki mu je zato sezidal stolp. Tak pregrešek je bil resnično velik in dobri župnik skoro ni vedel pomagati. Že ga je hotel odsloviti, ko mu šine srečna misel v glavo. Svetoval mu je namreč, da naj hodi z njim med procesijo pod nebom poleg

sv. Rešnjega Telesa. Z lahkim srcem se je mojster poslovil in zapustil župnišče.

Prišlo je Telovo, ki so ga meščani obhajali od nekdaj, to leto pa še posebno slovesno. Veliko pobožnega ljudstva se je zbralo in solnce je praznično sijalo na pisane množice. Tudi vrag se je znašel pri procesiji ob doloženi uri in se pomešal med ljudstvo. Skozi cerkvena vrata se je vila z lepimi banderi dolga procesija. Pod nebom, ob strani župnikovi, ki je nosil zlato in težko monštranco, je stopal v globoki molitvi stavbenik. Vrag se je prikradel prav blizu neba in skušal mojstra pograbit za rokav in ga spomniti na pogodbo. Kar zvijal se je vrag, ko je zagledal sv. Rešnje Telo, a stavbenika ni mogel pograbit, kajti pod nebom je bil sam brez moči. Tu je odbila ura devet. Stavbenikova duša je bila rešena. Ko je vrag spoznal, da je oguljufan, se je zaletel s tako silo v mestni stolp, da je prebil veliko luknjo v zidovje iz katere se je kadil še dolgo smrdeč duh po samem žveplu. In kakor pravi pripovedka, se še dandanes vidi luknja v mestnem stolpu.

O p o m b a: Omenjeni obrambni in razgledni stolp je najbrž že nastal v X. stoletju in je potniku poleg ptujskega grada že od daleč vidno znamenje današnjega mesta. Pri velikem požaru leta 1705., ko je pogorelo vse mesto, je tudi mestni stolp postal žrtev te nesreče. Ogenj je divjal tako besno, da so se stalili celo zvonovi, ki so viseli v stolpu in prebili vsa nadstropja in oboke. Odtod tudi današnja narodna pripovedka. Po požaru so morali stolp znižati in meri še danes s svojimi petimi nadstropji 54 metrov.

† **Srečko Kosovel:**

Kozliček.

*Odpeljali so kozlička,
našega kozlička.
Kdo bo skakal zdaj po vrtu,
kdo bo skakal?*

*Ah, tako bil lep kozliček,
ravnokar rožički
so pognali mu iz glave,
in ves šaren bil je.*

*Majka, to je meketala,
in še jaz sem jokal —
kdo te božal bo, kozliček,
po kuštravi glavi?*

*Kdo te ljubil bo, kozliček
in igral se s tabo?
Ah, mesarji trdosrčni
oni ne, gotovo ...*

Dušan Vargazon:

Moja stara mati.

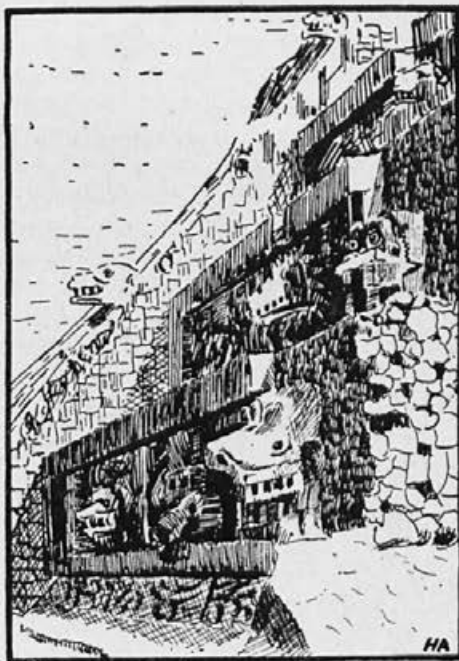
*Moja stara mati
ima golobčka dva
in včasih z njima kramlja
pred vrati.*

*Kadar se vrnete s streh,
vsa krotka plahutata,
že dolgo jo poznata:
mehkó je na njenih dlaneh.*

Triglavov polet.

(Konec.)

V Teotihuacanu so izstopili in se napotili proti naselbini San Juan, kjer se nahajajo spomeniki azteške moči in slave. Že od daleč jih je pozdravila sedemdeset metrov visoka solnčna piramida. Mehiške piramide niso tako mogočne kakor egiptovske, ki učinkujejo v svoji enostavnosti — ogromnem kupu kamenitih kvadrov; mehiške naredo nepozaben vtis radi svoje umetniške dovršenosti. Niso grajene iz kamna, temveč iz opeke. In milijone in milijone opek je bilo treba, preden je solnčna piramida stala. Kar je na njej posebno zanimivo, so glave, podobne krokodilovim in zmajevim, razvrščene okrog po piramidi. Zlobno se reže v opazovalca, kakor bi mu za vsako ceno hotele braniti vstop v svetišče, ki ga čuvajo. Med okraski na piramidah se gosto ponavlja tudi kača, ki igra veliko vlogo v bajeslovju ameriških narodov. Ker sta kača in zmaj bila sveta tudi Egipčanom in Feničanom, bi se skoraj dalo sklepati, da je v temni preteklosti obstajala vez med ameriško in egiptovsko kulturo. Zato govori tudi dejstvo, da so Azteki ravno tako, ko Egipčani, polagali svojim mrtvecem v grobove kipce bogov, žganih iz ilovice. Čeprav so po osvojitvi Mehike uničili frančiškani mnogo teh kipcev, jih danes še veliko najdejo med izkopninami.

Naši znanci so šli po širokih stopnicah na sploščeni piramidin vrh, odkoder so začudenih oči uživali krasoto pokrajine pod seboj in s polnimi pljuči pili omamni vonj mehiškega večera. Šele pri mesečnem svitu so se vrnili v Teotihuacan.

Naslednjega dne, zgodaj dopoldan, so se odpeljali v Pueblo. Tudi na tej progi so vsepovsod videli visoke gore, žuboreče potoke, plodonsne gaje, preobložena polja. Življenje, samo bujno življenje vse na okrog. Ahmed kar ni mogel razumeti, da v tej blagoslovljeni zemlji ne žive sami srečni ljudje. Stanič je celo trdil, da je gotovo več nesrečnih, ko srečnih.

Uro prej, ko so prišli v Pueblo, jih je na obzorju pozdravil čez pet tisoč metrov visoki Popocatepetl. Njegov kadeči se vrh so videli ves čas do Pueble, kamor so dospeli okrog poldne. Vročina je bila tolika, da ni bilo misliti na nadaljevanje poti. Sklenili so nekoliko počakati, da se vročina poleže.

Med tem časom je šel Stanič iskat konje. Ko se je vrnil, sta bila dva vodnika v njegovi družbi, goneč pet konj, med njimi dva ponija za oba dečka.

»Mislim, da sem vama ustregel,« je rekel inženjer in pokazal na ljubki živalci.

»Pa še kako!« sta vsa razveseljena vzkliknila dečka. Še nikdar v življenju nista videla tako ljubkih konjičkov. Njuno veselje pa je bilo še večje, ko sta sedela v sedlih in v lahнем koraku jezdila za ostalimi jezdecimi. Važno sta se držala, kakor bi bila najmanj kaka generala. Komaj da sta opazila lepo pokrajino krog sebe.

Ježdili so preko polj, klancev in ravnin, skozi soteske in gozdove, mimo gričev in hribov, vse dalje in dalje. A Popocatepetl se je zdel vedno enako daleč.

»Ne vem, če bomo še danes ob njegovem vznožju,« je podvomil stric. »Solnce že pada v zahod.«

»Nič zato,« ga je tolažil Stanič. »Od tu ni več daleč do neke turistične kočice. Tam lahko prenočimo. Jutri zgodaj nadaljujemo pot v jutranjem hladu. Upam, da zaradi tega niste razočarani.«

»Nikakor ne,« je odvrnil stric. »Pokrajina je lepa. Če bi imel čas, bi hotel njene krasote še delj časa uživati. Zal sem včeraj dobil iz Detroita brzojavko, naj čim bolj pospešim polet, ker me v tvornici potrebujejo.«

Ko so zopet zavili v neko sotesko, jih je objel prijeten hlad. Samo dve pedi nad obzorjem je bilo še solnce. Dolge sence so metale gore preko pokrajine, lahen vetrič se je zrušil z mogočnih sten. Tedaj se jim je zazdelo, da čujejo za seboj peketanje konjskih kopit. Obstali so, da bi počakali neznane jezdece, a v tem je že zopet vse utihnilo. Za naslednjim ovinkom pa so v resnici opazili jezdeca, jahajočega jim nasproti, bil je nizko sklonjen na konjev vrat.

Naenkrat se je ustavil, dvignil roko in nekaj zaklical.

»Oho!« je zagodrnjal inženjer skozi zobe in žurno potegnil revolver iz žepa.

»Kaj pa hoče?« je začudeno vprašal stric.

»Pravi,« je odgovoril Stanič, »naj rasedlamo, da se nekaj zmenimo.«

»Povejte mu,« je menil stric, »da se tudi na konjih lahko dogovorimo.« Inženjer je možu tudi sporočil in še prijazno dostavil, naj se gre solit.

Mehikanec očitvidno ni bil zadovoljen s tem predlogom. Mirno je pomaknil širokokrajni klobuk na zatilnik in rezko zažvižgal. V naslednjem trenutku se je za našimi znanci pokazalo šest jezdecev z naperjenimi pištolami. Tudi možakar pred njimi je izvlekel nekaj sličnega ter zaklical:

»Gospodje, ubogajte in rasedlajte! Sicer bomo primorani, da vas s pištolami sklatimo s konj.«

Razen Staniča ni bil nihče oborožen. On je tudi uvidel, da bi bilo neumno, braniti se proti taki premoči. Med rasedlavanjem je tiho vprašal strica:

»Ali imate mnogo denarja s seboj?«

»Nekaj sto dolarjev,« je odvrnil stric. »Ahmed ima še manj. Bog ve, kakega plena ne bodo napravili. In vi? Imate kaj?«

»Tudi ne.«

Razbojniki so hitro priskočili in jim preiskali žepa. Še oba dečka so pretipali. In ker pri njiju niso našli drugega, ko žepna noža, so jima ju pustili. Enemu izmed vodnikov so vzeli srebrno uro. Drugega tudi niso našli pri njem. Ostalim pa so pobrali ves denar.

Ko je bilo preiskovanje gotovo, je vodja tolpe vprašal Staniča:

»Kdo ste vi?«

»Maharadža iz Berlina,« je odgovoril vprašani.

»Ne norčujte se!« je divje zavpil razbojnik. »Še en tak odgovor, pa vam pokažem, kako bob raste v tehle ceveh.« In pomolil mu je pištolo pod nos.

»Dovolite torej, da se vam predstavim,« je vljudno rekel Stanič. »Inženjer Vinko Stanič.«

»In kdo so ostali?«

»Oba gospoda sta pilota, oba dečka pa se vozita v njenem letalu okrog sveta. Ostala dva sta naša vodnika. Verjemite, da ju nikdar ne bi najeli, če bi vedeli, da nas pripeljeta v tako prijazno družbo. Sicer pa — saj nista kriva.«

»O tem se sedaj ne bomo menili. Z nami pojdete in ko nam vaši sorodniki plačajo osemdeset tisoč dolarjev, vas zopet izpustimo na svobodo,« je menil tolovaj.

»O jej!« se je začudil Stanič. »Kako visoko nas cenite. To je res prevelika čast.«

Hoteli so se z razbojniki pogajati, a ti niso bili sprejemljivi za pogajanja. Naši znanci so morali zopet splezati v sedla. Zvezali so jim roke na hrbtih, zavezali oči in vsi skupaj so se sredi temne noči podali neznano kam.

Še pogovarjati se niso smeli. Samo dečkoma je bilo to dovoljeno, ker se razbojnikom najbrže nista zdela nevarna. Vsa v strahu sta ugibala, kaj jih bo doletelo. Jožka je skrbelo samo to, če imata stric in Ahmed dovolj denarja, da se bodo mogli odkupiti. Ludvik je bil bolj podjeten. Govoril je samo o begu. Trdno je verjel, da se jim bo beg posrečil. Kako naj bi se to izvršilo, še ni vedel. Po njegovem mnenju je bilo treba počakati, kam jih bodo vedli razbojniki.

Jezdili so precej dolgo. Kolikor so mogli spoznati iz hoje konj, je pot vodila po kamenitem svetu dolgo časa navzgor in nato nekaj minut navzdol. Ko so obstali, so se znašli sredi majhne kotline, osvetljene po nekaterih ognjih. V taboru, kjer so jim odvzeli obveze z oči, so ugledali še nekoliko drugih razbojnikov, ki so ob ognjih pripravljali večerjo. Tolovaji so se redkobesedno pozdravili, kakor bi se ne zgodilo nič posebnega.

Našim znancem so dali použiti nekoliko mesa, jim zopet zvezali roke. Odpeljali so jih pod visečo skalo ob robu kotline, kjer so jim na konjskih odejah odkazali prenočišče.

Vse se je izvršilo tiho, brez nepotrebne govornje. Kmalu so pogasili tudi ognji. Vse naokrog je bilo mirno. Čuli so se samo koraki straže in hrzanje konj, ki so se pasli nekje v temi. Dečka kljub vsemu miru nista mogla zaspati. Gledala sta mrkega stražnika, ki je stal v mali oddaljenosti oprt na puško, ali stopical sem in tja. Hudo jim je bilo pri srcu. Poltiho sta pričela govoriti med seboj.

»Jožek, ali se ti ne moreš izmuzniti iz vrvi?« je vprašal Ludvik. »Jaz se že ves čas poizkušam, a se mi ne posreči.«

»Jaz tudi,« je odvrnil Jožek. »Čakaj. Mogoče si kako lahko pomagava. Sicer pa govoriva tišje. Glej, stražnik naju že opazuje.«

»Naj naju opazuje,« je že prav glasno rekel Ludvik. »Saj naju ne razume.«

Toda kako veliko je bilo njuno začudenje, ko se jima je tolovaj približal ter ju ogovoril slovenski z brezmejnimi začudenjem v glasu:

»Za božjo voljo poba, odkod sta, da govorita slovenski?«

Z nič manjšim začudenjem sta mu odvrnila ona dva:

»Iz Zapačja. Iz Slovenije.«

Razbojnik je nekaj časa razmišljal, se previdno ozrl in znova vprašal:

»Kdo so oni gospodje, s katerimi potujeta?«

»Eden je moj stric,« je odvrnil Jožek. »Ostala sta njegova prijatelja.«

»Ali je ta tvoj stric toliko premožen,« je še tišje vprašal tolovaj, »da bi lahko plačal za enega človeka vožnjo v Jugoslavijo?«

»Seveda je,« je brez premisleka pritrnil Jožek.

Razbojnik se je sklonil k njemu, mu razvezal vezi in rekel:

»Splazi se tiho k njemu in mu reci, če je pripravljen spraviti me na svoje stroške v Jugoslavijo in če me ne naznani oblastim, da ste v dobri uri rešeni vsi, z vašimi konji vred. Si razumel?«

»Da,« je dahnil Jožek in splezal k stricu, ki je ležal nekoliko vstran od njiju.

Dečka se še nikdar v svojem življenju nista tako čudila, ko ta trenutek. Kdo je bil ta rešilni angel v osebi roparja? Vse se je dogajalo na tako čuden način. Bilo je bolj podobno sanjam, ko resnici.

Kmalu sta Jožek in stric, enako presenečen, priplezala nazaj.

»Ali sprejmete moje pogoje?« je vprašal tolovaj.

»Spréjmem,« je tiho rekel stric. »Zanesite se na mojo besedo. Ali kako naredimo to? Kdo ste vi?«

»Kdo sem jaz, vam povem pozneje,« je odvrnil možakar. »Kako pobegnemo, je moja stvar. Ali znate španski?«

Ko je stric odgovoril, da on ne zna, pač pa inženjer Stanič in oba vodnika, je ropar hitro in tiho nadaljeval:

»Jaz bom sedaj odšel in pripravil konje. Eden izmed vodnikov naj se dela tako, kakor bi stražil. Če pride kateri izmed mojih tovarišev, naj se postavi tako, da ga v obraz ne bo videl. Na vprašanja pa naj odgovarja kakor ve in zna. Ako bi postal nevaren, ga morate narediti na kak način neškodljivega. Brez hrupa, seveda. Drugače je vse izgubljeno.«

Tolovaj je pustil puško in odšel. Pri odhodu je še omenil, da morajo hiteti, ker čez dobro uro poteče njegova služba. Zamenjat da ga pride nekdo drugi.

Ravnali so se točno po tolovajevih navodilih. Minuta je tekla za minuto. Zdelo se jim je, da je vsaka cela večnost, a tolovaja ni bilo slišati od nikoder. Slednjič se je začulo škrtanje kamenja pod nogami.

»To ni on,« je hlastno zašepetal Stanič. »Ne bi hodil tako glasno. Ko pride bliže, moramo takoj navaliti nanj.«

Kmalu so ugledali temno senco čokate postave, ki se jim je počasi bližala. Očividno je bil to stražnik, ki bi moral nastopiti stražo.

V trenutku, ko je stopil mož k vodniku, ki ga je smatral za svojega tovariša, je Ahmed kakor mačka navalil nanj in ga podrl na tla. V naslednji sekundi mu je z robcem zamašil usta in preden se je tolovaj zavedel, kaj se godi, je ležal pod skalo trdno povezan.

Kmalu za tem se je vrnil tudi njihov rešitelj. Velel jim je sezuti čevlje in mu tiho slediti. Za nekim grmovjem so našli svoje konje popolnoma pripravljene. Tedaj so šele opazili, zakaj se je razbojnik tako dolgo mudil. Vsem konjem je s cunjami ovil kopita, da so stopali tiho kakor mačke.

»Kam naj jezdim,« je vprašal strica, »proti Puebli, ali proti Ozumbi?«

»Proti Ozumbi,« je kratko odgovoril stric, med tem ko se je zavihtel v sedlo.

Jezdili so kolikor mogoče hitro, ker bi razbojniki že tekom noči mogli opaziti njihov beg in jih zasledovati. Ves čas niso spregovorili niti besedice. Šele zjutraj ob solnčnem vzhodu je predlagal Stanič malo postanka.

»Še v vsem življenju nisem toliko prejahal, ko danes,« je rekel. »Odpojimo se malo. Mislim, da nas nihče več ne bo zasledoval.«

»Tudi jaz sem tega mnenja,« je dostavil Ahmed. »Saj konji tudi niso iz železa.«

»Midva pa še manj,« se je za njim oglasil Jožek. »Spala nisva niti minute.«

Razjahali so in v travi ležeč použili skromni zajtrk, ki so ga poiskali v torbah pri sedlih.

»Tako,« je dejal stric čez nekaj časa in se obrnil k tolovaju-rešitelju, »sedaj nam pa že lahko poveste, odkod ste doma.«

»To je postranska stvar,« je nevoljno odvrnil vprašani.

»Vsaj ime nam povejte, da vas bomo vedeli klicati,« je silil stric vanj.

»Tudi to je postranska stvar,« je dobil odgovor.

Stric je požrl jezo in rekel:

»Torej, gospod Postranska stvar, nam pa vsaj to povejte, kako ste prišli v to čedno družino.«

»Nič lažjega,« je odvrnil Postranska stvar. »V Mehiki mora biti človek ali razbojnik, ali hinavec. Vi se smejete. Vem, da te moje besede nekako čudno zvane. Le poslušajte. Skušal jih bom utemeljiti.«

Pred desetimi leti nam je doma v Sloveniji zgorela hiša. Posestvo je že itak bilo zadolženo in ker ni bilo izgleda, da se nam kako obrne na boljše, smo vse skupaj prodali in se raztepli po svetu. Starši so nam bili že pomrli. Dva brata sta odšla v Francijo, jaz pa v Ameriko. Sestra hodi v domačem kraju na dnino.

V Pittsburgu sem v neki tovarni dobil delo, a ga kmalu tudi izgubil. To se je ponavljalo leto za letom. Zato sem dal Zedinjenim državam in njih raju slovo ter se priklatil v Mehiko. Tu je bilo z delom še slabše. Zato sem na prigovarjanje nekega agenta stopil k vojakom. Nekaj mesecev mi je dobro šlo. Nato pa je izbruhnila revolucija. Boril sem se proti uporniškim četam. Ustaši pa so nas potolkli in jaz sem v teh bojih dobil več ran ter padel v ujetništvo. Ko sem ozdravel, so me prisilili, da sem stopil k njim. Storil sem tudi to. Bojevanje do takrat še ni bilo končano. Vladne čete so se ojačile in nas slednjič popolnoma potolke. Razpršili smo se na vse strani. Mnogo jih je pobegnilo v druge države, mnogo so jih tudi polovili, jih vlekli pred vojna sodišča, postrelili in pozaprl, da ne bodo nikdar več videli belega dne. Skrivali smo se po gorah in gozdovih. V mesta si nismo upali, ker smo vedeli, da bi nas prej pobili, kakor nam pa dali poštenega zaslužka. Prisiljeni smo bili, iskati si možnosti življenja na roparski način. Pozneje so se nam pridružili še nekateri stari rokomavhi in postali smo pravi pravcati roparji. Ves čas tega življenja sem bil strahovito nesrečen. Vsako uro sem se spomnil domačije in gojil edino željo, vrniti se domov in če bi tudi beračiti moral tam. Za to mi je manjkalo potrebnih sredstev. Poleg tega sem se še bal, da bi me kje na potu zasačile mehiške oblasti.

Ne morete si misliti, kako srečen sem bil, ko sem danes ponoči slišal govoriti ta dva dečka v materinem jeziku. Tedaj sem v svojo rešitev sklenil vse staviti na kocko, kar sem tudi storil. Ostalo pa itak že sami veste.«

Solze so mu zalesketale v očeh. Stopil je k dečkoma in jima prisrčno stisnil roke, rekoč:

»Vidva sta moja rešitelja.«

»In naša,« je dostavil Ahmed. »Če se ne bi glasno pogovarjala, bi vi ne izvedeli, kdo smo, in bi še sedaj ležali v vašem taborišču.«

»Res smo vam hvaležni,« je pripomnil stric. »Držal bom svojo obljubo in vam dal toliko denarja, da se lahko vrnete domov. Kako si pa potni list preskrbite?«

»Za to se ne bojim,« je odgovoril Postranska stvar. »Z denarjem se vse doseže. Vam se več ko z besedo ne morem zahvaliti. Zadovoljite se, prošim, z zatrdilom, da ste rešili človeka, ki je od žalosti in skrbi že večkrat mislil na prostovoljno smrt.«

Bil je tako ginjen, da ni mogel več govoriti. Zato ga tudi niso nadalje izpraševali. Sledili so rajši njegovemu zgledu in zajahali konje. Dolgo časa je jezdil daleč pred njimi sam, da bi skrnil solze hvaležnosti, ki so mu kapale po zarjavelih licih.

V Ozumbi so se znašli sredi mučne neprijetnosti, da nihče izmed njih ni imel denarja. Tolovaji so jim pošteno izpraznili žepe. Treba pa je bilo nagraditi oba vodnika in plačati vožnjo do Mehike. Sporazumeli so se tako, da sprejmeta oba vodnika kot nagrado konja, ki ga je jezdil Postranska stvar. Bila sta zadovoljna, ker je konj bil iskra in močna žival. Stanič si je pri nekem znancu izposodil denar za vožnjo.

Ko so zopet sedeli v vlaku, jih je iz daljave posmehljivo pozdravljala Popocatepetlov kadeči se vrh. Saj se jim je res lahko smejal, ko jim je na tako nenavaden način bilo preprečeno plezanje na njegovo sivo glavo.

V hotelu je strica čakala nova brzovavka.

»No,« je rekel, ko je prečital. »Strašna sila je. Ne kaže drugače: jutri moramo odpotovati. Za vaju, Jožek in Ludvik, je to še ugodno. Ta čas hodijo ameriški Slovenci domov na izlete. S temi se tudi vidva lahko vrneta v domovino. Bom že našel kakega znanca med njimi.«

A stvar se je drugače zasukala. K stricu je namreč pristopil Postranska stvar in rekel:

»Če vam morem na kak način izkazati svojo hvaležnost, bi jo tako, da jaz vzamem oba dečka s seboj. Smete se na me zanesti. Pazil bom na nju, kakor bi bila moja sinova.«

Stric je pogledal najprej njega, potem dečka in vprašal:

»Kdaj se mislite odpeljati?«

»Jutri zvečer z vlakom v Vera Cruz,« je odgovoril vprašani.

»Ali pa boste imeli do tega časa potni list?« je bil še radoveden stric. Postranska stvar mu je živahno zatrdil:

»Vse bom imel v redu. Potoval bom tako varno kakor kak milijonar.«

»Danes še ne morem ničesar odločiti. Pridite še jutri vprašat. Sedaj pa pojdite z menoj, da vam odštejem obljubljeni svoto.«

Ko je Postranska stvar odšel, so se še dolgo posvetovali, kako naj ukrenejo. Stanič in Ahmed sta bila mnenja, da stric temu bivšemu razbojniku lahko zaupa, ker se s svojo hvaležnostjo gotovo ni hlinil. Tudi dečka sta zatrjevala, da se ne bojita potovati z njim.

Stric je mislil najprej pospremiti dečka na kolodvor, a sta ta dva želela, da on in Ahmed prej odpotujeta, češ da morata »Triglav« še enkrat videti v zraku, kakor sta ga videla tisti dan, ko je priplul na domačo gmajno.

Ker je razstaneek prišel tako nepričakovano, so bili ves večer nekako slabe volje. Vedeli so, da jim bo slovo težko.

Ves naslednji dopoldan so se pripravljali na odhod. Stric je kupil dečkoma nove obleke, potne kovčege in nekaj sladkarij za na pot. Preskrbel je potrebne listine in vozne listke do Sušaka. Postranska stvar je prišel v hotel popolnoma izpremenjen. Bil je gladko obrit in je tudi tičal v novi obleki. Zelo ga je razveselila vest, da bosta dečka potovala z njim. Po obedu so takoj odšli na letališče, da pripravijo letalo za polet. Tam se je od njih poslovil inženjer Stanič, da so mu ti dnevi, ki jih je preživel z njimi, bili najlepši, kar jih je preživel tekom zadnjih desetih let.

Ob štirih popoldan je zaropotal »Triglavov« motor. Dečkoma je takrat nekaj čudnega zadrgnilo grla. Bilo jima je, kakor bi se z gromkim glasom za vedno poslavljal njun najboljši prijatelj. Rahlo sta gladila njegova krila. Hotela sta mu s tem izkazati svojo hvaležnost, saj ju je tako varno nosil okrog zemeljske oble.

»Dečka,« je rekel stric ob slovesu, »mislim, da sta bila zadovoljna z menoj in mojim strojem. In če na vsem svetu nisem dosegel drugega kakor to, da sta dobila veselje do avijatike, sem tudi zadovoljen. Ponavljam še enkrat svojo obljubo, ki sem jo nekoč dal vpričo Krjukova, da vaju bom dal studirat. Inženjerja morata biti. Kaj ne, da bosta? In pomagala mi bosta izvesti moj cilj. Letala morajo služiti vsemu človeštvu, ne samo nekaterim.«

»Bova stric, bova,« sta hitela zatrjevati. »Najlepša hvala za vse. S pridnostjo vam povrneva.«

Več nista mogla spraviti iz sebe.

»Pridnost je najlepše plačilo,« je dostavil Ahmed z večnim smehljajem krog ustnic. »In če bosta še vse življenje tako pogumna, kakor sta bila sedaj, bomo nekoč mi štirje svet postavili na glavo.«

Še enkrat so si podali roke, nato sta stric in Ahmed stopila v letalo. »Triglav« se je dvignil in naglo izginjal proti severu. Ko je izginil za gorami, sta dečka na glas zajokala. In nista se mogla potolažiti vse dotlej, da je njihju in Postransko stvar odpeljal vlak proti Vera Cruzu.

Dolge dni in noči so se vozili preko Atlantskega oceana. Vožnja ni bila nič kaj prijetna. V Mehikanskem zalivu in okrog Bahamskega otočja je vladala neznosna vročina, dva dni pa jih je kaj neprijetno premetaval vihar.

Kar oddahnili so se, ko so na Sušaku imeli zopet trdna tla pod nogami. Tam se je Postranska stvar poslovil na kaj nenavaden način. Kupil je vozovnice in z dečkoma sedel v vlak. Malo pred odhodom pa je rekel, da je v restavraciji pozabil svoj kovčeg, ki ga res ni prinesel v vagon, in da mora iti ponj. Vlak je odpihal s postaje, a moža ni bilo nazaj. Zaman sta gledala na peron. Nikjer ga nista mogla ugledati, kakor bi se v zemljo pogreznil. Ne prej ne pozneje nista mogla izvedeti odkod je bil in kako se je pisal.

Tega, kako so ju v Zapačju po dolgem času navdušeno pozdravili, kako važno sta pripovedovala dogodke s svojega potovanja, v kakih časteh sta bila pri odraslih in součencih, vam ne bom opisoval, ker si to lahko vsak sam predstavlja.

Kako se je vrag opil.

Sredi Slovenskih goric je živel kmet Hrgula, stara in močna korenina. Mnogo se je trudil na svoji domačiji, mnogo pa tudi pil in klet. Gorica pod tremi visokimi topoli nad vasjo je bila njegova. V prijetno hladni zidanici vrh gorice si je danes poiskal zavetja pred morečo vročino in si gasil žejo z rujnim vincem.

Iz črnege oblaka se je razlezla gosta megla čez pol neba. Grom je presretal ozračje. Vihar je mahoma upognil drevesa, da so zastokala in podrl na njivi dve, tri kopicе snopja. Prve debele kaplje so pognale ljudi v zavetja. Gospodinje so z blagoslovljeno vodo naglo poškopile hišo, hlev in od daleč polja ter njive. Silovit piš jim je vrgel blagoslovljene kaplje nazaj.

Tedaj je — Bog ve odkod — stopil v Hrgulovo zidanico gospod. Bil je vrag, ki je hodil sem ter tja po Slovenskih goricah duš lovit. Hrgula ga ni spoznal. Sedel je s kozarcem v rokah na klopi v kotu in mu je bilo žal, da ni doma, kjer imajo tri vejice iz presmeca, ki so prě najboljši pripomoček v hudi uri. Doma bi bil bolj varen. In sedaj še ta neznanec! Vendar mu je odzdravil na pozdrav. Ko se mu je približal, je Hrgula pomirjen opazil, da je dostojen, celo prijazen človek. Bil je mladega, suhega obraza, gladko obrit, živih oči. Oblečen je bil pražnje. Če bi imel še usnjen suknjič, bi bil vinskemu kupcu podoben. No, tudi vinski kupci nimajo vsi enakih jopičev. Hrgula se ga je skoro razveselil.

»Očka, dežja sem vam prinesel,« se je pošalil tujec.

»Hvala Bogu,« je dejal Hrgula, kar skoro ni bila njegova navada, »a strele in toče nas obvari!« Nato je s pomočjo natege natočil v majoliko najboljšega vina, napolnil tujcu in sebi kupici in rekel: »Pijte, gospod! Gotovo ste žejni in trudni od poti. Okrepčajte se!« Pri teh besedah sta trčila. Pijoč sta opazovala drug drugega skozi trepalnice. Izpila sta do dna. Hrgula je dalje natakal.

Ko je izpraznil tretjo kupico, je vrag mlasknil z jezikom in dejal: »Dobro kapljico imate, stari! Teče kot olje, hladi kot studenčnica, a okus — mmm! Take pijače nisem navajen. Ali imate še dosti te tekočine?« Vrag je postajal zgovoren. Kmet je pa čakal, kdaj nanese beseda na kupčijo. Še dosti kozarcev vina je hudoba zvrnila vase in hvalila dobro kapljico. Videlo se je, da ji močno ugaja, pa tudi tega ni mogla skriti, da jo omamlja.

Zunaj je tačas gospodar'la strašna uima. Bliski so se užigali v oblakih. Grom je vladal nad zemljo. Po strehah, z opeko kritih, je škrobotala toča. Naša vinska brata menda vsega tega nista niti opazila. Hrgula se je ojunatil in vprašal tujca, kaj ga je prineslo v te kraje in kakšni so mu opravki.

»Da, da, da, prineslo,« se je zapletal vragu jezik. »Kaj me je prineslo, vprašaj?« je začel tikati. »Tri sto gromov! Ali me že poznaš, stari? Ha, ha, ha, ne boj se, očka, saj sem poštenjak. Toči, toči!« Hrgula je natakal skoro nevoljen in mislil: »Kdo je neznanec?« Glasno je pa rekel: »Hej, hoj, veseli gospod, kdorkoli, odkoderkoli, pijte, da boste pomnili, kdaj ste bili v Hrgulovi pivnici!« Nato je pol v jezi, pol v šali zaklel, natočil nov vrč in sklenil sam pri sebi, da ne bo več radoveden. Tudi sam se je pr'dno nagibal nazaj in zlival vino vase. Kmalu je alkohol oba tako nadvladal, da sta zapela tisto »Bratci veseli vsi, tralalala, tralalala...« Pri tem sta prešerno poskakovala. Nazadnje sta se pobratila. Ali je pri tej priliki kmet zvedel za ime svojega vinskega tovariša, ni znano. Vino je oba popohoma premagalo.

Nevihtha je ponchala. Droben dež je rosil na izsušeno zemljo. Kmalu se je znočilo.

Ko je šla drugi dan, v nedeljo, deklica Barica mimo Hrgulove pivnice k rani maši, so bila vrata odprta. Radovedna je pogledala čez prag. Na ilovnatih tleh sta ležala pijana bratca, Hrgula in vrag. Vrag je bil razoglav — v pijanosti mu je bil padel klobuk z glave. Izmed kodrastih črnih las sta silila dva rožička. Po teh ga je deklica spoznala. Kriknila je in zbežala, kar je mogla, domov, kjer dolgo ni mogla povedati, da je videla v Hrgulovi pivnici — vraga. Vrag se je na njen krik prebudil in, ker nedelja ni njegov dan, je izginil.

Ko je župnik pri rani maši povzdignil sv. Rešnje telo in je pozvonilo, se je tudi kmet Hrgula zdramil na mrzlih tleh in pretegnil ude. Vstal je in potrkal na svoj omamljeni spomin. Ob misli na neznanca se je stresel. Ozrl se je po pivnici: nikjer sledu za njim. Pač! Kaj pa tu in tam v ilovici, mokri od politega vina? Ali niso to odtisi konjskega kopita? Naglo je tedaj Hrgula stopil iz pivnice, zaklenil za seboj vrata in odšel domov.

Povest deklice Barice je šla od ust do ust. Nekateri so jo verjeli, nekateri ne. Med tistimi, ki so jo verjeli, je bil skoro gotovo kmet Hrgula. Postajal je od dne do dne bolj zamišljen. Klel ni več, vina ni več pil. Gorico je prodal in kupil njivo na Polju.

Nepoklicani gostje.

Kdor ljubi živali, se bo večkrat vprašal, kako to, da se človeku podgane tako gabijo. In vendar ni na podganah nič tako grdega, da bi se nam morale zaradi svoje zunanosti studiti. Na špičastem gobčku in smešnih brkah, v malih, okroglih očkah ni nič pošastnega; marsikatera žival je grša. In njeno obnašanje je zelo prikupno. Kdo je že opazoval podgano, kako voha kak predmet z vseh strani, kako sede na zadnje noge in gloda kako reč, držeč jo med sprednjimi nogami? Tako presrčno in smešno to dela, da bi jo neprestano gledali. Ali vendar vse to ne more odpraviti gneva in sovraštva, ki ga ima človek do tega glodalca. Zakaj neki? Če nas zunanost podgan ne odbija, tedaj mora biti vzrok našega sovraštva in gneva nekje drugje. Ta vzrok kmalu najdemo, če pomislimo, da bi nam podgane lahko postale zelo nevarne, če bi jih ne zatirali. Človek dobro ve, kako nevaren mu je ta glodavec. Podgana je prinesla med ljudi in živali že vse mogoče nalezljive bolezni. Da, ni je morda nalezljive bolezni, ki bi je podgana ne mogla prenašati s kraja v kraj. Kali teh bolezni najde v krajih, kjer si išče hrane, kajti ona preišče, prevoha in prebrska vse najumazanейše kote in kraje.

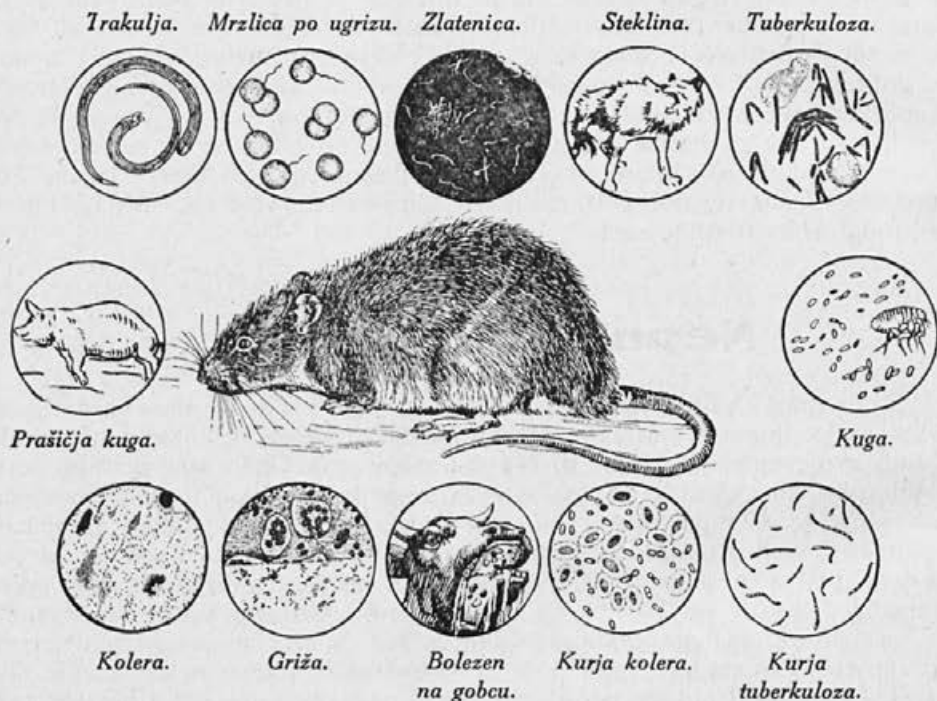
Dognali so, da umre v Indiji vsako leto do pol milijona ljudi zaradi neke vrste kuge, ki je prav za prav podganska kuga. Ko od kuge okužene podgane poginejo, jo bolhe, ki jih ima vse polno po sebi, zapuste in se presele na človeka, če ne dobe v bližini druge podgane. Tako prenesejo te bolhe bolezen s podgane na človeka. Vse mogoče griže in bacili kolere se čestokrat prenese s podgane. Podgana brska med vsemogočimi odpadki in celo po stranejših, če niso dobro zavarovani in ker je v shrambah tudi zelo domača, prenese bolezenske kali na jedi v shrambah.

Dokler niso ljudje vedeli, da prenaša podgana, ki se pripelje z ladjami iz tujih krajev, strašne bolezni k nam, so bili naši kraji posebno ob morju, večkrat napadeni po kugi ali koleri. Danes pa, ko to vedo in pokončavajo

najprej vse podgane na ladji, ako prihaja le-ta iz okuženih krajev, danes se te bolezni ne porajajo več tako pogosto.

Ali zato je podgana tem hujša prenašalka raznih domačih bolezni, kakor želodčnega legarja (tifuza), griže in zlatenice.

Teh bolezni se okužimo, če jemo hrano, ki jo je podgana okužila. Surove klobase in gnjat, obgrizene od podgan, so čestokrat ognjišča takih bolezni. Tudi steklino lahko podgane prenese. Zgodi se, da obgrizne stekel pes podgano. Ta oboli in obgrize druge podgane, te se lotijo druga druge in celo človeka. Tudi se zgodi, da stečejo podgane, ako jedo mrhovino psa, ki je zaradi stekline poginil.

Bacili jetike (tuberkuloze) se ne ohranijo le v suhem, temveč lahko žive tudi v mokrem, v mlakužah v kanalih in so tudi na mrličih še dolgo časa živi in morejo okužiti. Da se podgana rada potepa po kanalih in da tudi mrliča napada, je znano. Kaj lahko ji je tedaj prenesti bacile na živila, ki jih človek uživa.

Na daljnem vzhodu, posebno na Japonskem ljudje večkrat obole za lahko mrzlico, za katero umre vsak deseti človek. To je mrzlica, ki jo povzroči podganin ugriz. Z ugrizom prenese kali te bolezni.

Ali ne le človeku, temveč tudi domačim živalim je podgana opasna. Govedo večkrat napade bolezen v gobcu, ki je nalezljiva. Največkrat je podgana prenašalka te bolezni. Da imajo prašiči večkrat trakuljo, je znano. Ali znano ni povsod, da je podgana prav za prav pravi nositelj trakuljinih kali in da se prašiči nalezajo od nje te bolezni, ki se prenese tudi kakšenkrat

na človeka, če je surovo prašičje prekajeno meso. Prašiči niso izbirčni in če najdejo poginulo podgano, jo pojedjo. Od podgane, ki žive po smetiščih in hlevih, pa je 22% bolnih za trakuljo. Tudi prašičjo kugo, ki je zelo nevarna in ki ji zdravniki še ne poznajo bacila, prenašajo podgane.

Perutninsko kugo, ki v par dneh uniči še tako velik kokošnjak ali golobjak, povzročajo bacili, ki so zelo drobni in jajčasti. Te kali izločajo bolne kokoši z blatom. Lačna podgana se tudi kurjeka ne brani in tako prenese bolezen s kokošnjaka v kokošnjak. Istotako prenaša podgana tudi kurjo tuberkulozo (jetiko). Za tuberkulozo je več kokoši bolnih, nego si mi mislimo. Taka kokoš hira, ima grižo in dobiva bule po telesu. Večkrat obole podgane tudi za grintami. Kali te kožne bolezni preneso na naše obleke in perilo in nato se tudi na človeškem telesu pojavijo grinte.

Ali nič manjša ni škoda, ki nam jo napravi podgana v gospodarstvu. Izračunali so, da ima en par podgan na leto 860 potomcev. Ako računamo, da poje ena podgana na leto 37 kg kruha, uniči armada njihovih otrok, vnukov in pravnukov nad 300 centov kruha. Če to preračunamo na vse dežele, dobimo strašne številke, tako n. pr. uničijo podgane v Združenih državah v

Ameriki v enem letu za nad 5 milijard dinarjev narodnega premoženja. Nad 200.000 ljudi dela tedaj tam le za podgane.

Nič manjšo škodo nima Evropa od te nadlege. Najmanj škode napravi podgana na Danskem, ker jo tam neprestano preganjajo.

Podgana je bila že od nekdaj velika nadloga, postala pa je v novem veku še večja. Medtem, ko so v starem veku poznali le domačo podgano, se je v novem veku pojavila v Evropi še potujoča podgana. Prispela je k nam z vzhoda, bodisi po suhem, bodisi z ladjami. Kajti ni je ladje, ali parnika, na katerem bi ne bilo podgan. Kdor se vozi po morju na lepem, razkošno opremljenem parniku, temu se gotovo ne sanja, da se seli z njim vred cela tropa podgan. Ali ko utihne godba na parniku in leže vse k počitku, tedaj se mu lahko zgodi, da zasliši nad glavo med policami hrskanje in cviljenje pretepajočih se podgan. Podgane se sele iz pristanišča v pristanišče, splezajo po vrveh na obal ali celo preplavajo pot med ladjo in celino. Potujoča podgana je dober plavač. V ladjah in parnikih tiči največja nevarnost prenašanja bolezni. Z obale pa splezajo ali splavajo podgane spet na ladjo. In v tem tiči največja nevarnost. Bolne podgane, ki pridejo na ladjo, okužijo še druge, ki so že na ladji in njihove bolhe prenesejo bolezen na človeka.

Potujoča podgana, ki je mnogo večja od domače, je domačo že skoroda povsod pregnala. Ali nele večja, tudi drznejša je potujoča podgana. Potujočo

podgano spoznamo tudi po belkastem kožuščku na spodnji strani telesa, medtem ko je domača povsod temnosiva. Tudi se potujoča podgana hitreje množi, skoti mlade štirikrat v letu. Domača podgana se drži le še v podstrešjih in na strehah, spodnje prostore je prepustila potujoči. Podgana se loti vsega, vse uniči, vse pregloda in vse ponesnaži. Nič ji ne more kljubovati. Pregloda celo svinčene cevi vodovoda. V večjih množinah napadejo celo govedo v hlevih, zasledujejo zajčke in so opasne celo ribam. V Parizu so leta 1904. pojedle ob živem telesu pijanca, ki je obležal na cesti!

Človek uporablja vse mogoče, da bi to golazen zatrl, ali le z majhnim uspehom. Kljub zatiranju je podgan neštevilno mnogo. Ponekod, n. pr. v Čehoslovaški je izšel celo zakon, ki predpisuje pokončavanje podgan. V Franciji, kjer požro podgane samo v Parizu 180 ton hrane, je tudi izšla odredba za zatiranje te nadloge. Na otoku Formosa so razpisali nagrade za tiste, ki pokončajo največ podgan. V šestih mesecih so tam nato pokončali 6 milijonov podgan!
(Po Venzmeru.)

Tuji kraji — tuja ljudstva.

(Priobčuje Oskar Hudales.)

(Konec.)

6. V podstrešju sveta.

Zadnjič smo šli gledat na konec sveta, danes pa zlezimo še nekoliko v njegovo podstrešje, da pogledamo, kaj je mati narava tam skrila in shranila.

Za Himalajo, najvišje gorovje na zemlji, gotovo veste. Radi njegove višine ga imenujejo tudi »streha sveta«. Na to streho še nihče ni prilezel. Nekoliko nižje — v podstrešju — tam pa je vse živo ljudi. Kako pa pridemo do njih?

Iz Kalkute nas ekspresni vlak v eni noči potegne gori proti severu do mesta Siliguri. Tam moramo prestopiti na himalajsko železnico. Približno takšna je, kakor tista, ki vozi iz Poljčan v Konjice. Majhna kakor igračka. In vendar pripleza junaška lokomotivica v nešteti vijugah brez zobčastih koles 3000 m visoko v Himalajo — v mestece Darjiling.

Preden se vlak prične vzpenjati v gorovje, vozi med gosto zaraščeno džunglo, kjer nihče ne biva. Tam vladajo le živali in — mrzlica.

Kakor hitro pa začne lokomotiva puhati navkreber, se vozimo sredi najbujnejšega poltropskega pragozda. Kamor pogledaš, se dvigujejo iz tal vitki bambusi, kakor sveče ravne arka-palme, kokosove palme, divji poper, kakaovec, bujno bananino grmovje in ogromne praproti. Bolj ko se dviga vlak, redkejši je gozd, krasnejši razgled na silovito gorovje, na mnogih krajih razklano z divjimi soteskami. Vsa položna pobočja pa so izpremenjena v nekake stopnice (terase). Na teh terasah so nasadi čaja, ki je edina prido-bitna panoga gorskih prebivalcev.

S temi se srečamo, ko dospemo v mestece Darjiling, biser Himalaje. V glavnem se dele na tri večja plemena: Lepha, Limbu in Butija.

Lepha so pastirski narod mongolskega pokolenja. Kot pravi gorci so krepke rasti in posebno ženske zelo ljubijo težko lepoticje. Moški, kakor ženske se oblačijo enako. Vsled njih poštenosti so povsod priljubljeni. Moški nosijo težka bremena na hrbtu, privezana preko čela z močnim jermenom. Tudi ženske nosijo svoje ljubljence na sličen način. Možje nosijo za

pasom stalno dolg nož, vendar niso nikoli nasilni. V Darjilingu jih je mnogo videti. V prostem času se zabavajo z neko šahu podobno igro in z metanjem ploščic v določeno začrtane prostore. V tej igri so pravi mojstri.

Njim soroden narodič so Limbu, ki so pa dolge in tanke rasti ter ne nosijo nikakega lepotečja. Tudi v značaju se precej razlikujejo, ker so zelo bojeviti.

Najbolj zanimiv himalajski narodič pa so Butija. Večinoma se pečajo s pastirstvom, nimajo stalnega bivališča ter se nikdar ne — umivajo. Umazani so tako, da se niti barva njih obrazov ne da razločiti. Vendar so vsled svoje poštenosti splošno priljubljeni. Lotijo se vsakega, še tako napornega dela. Znani so tudi kot prekupčevalci lesa in soli. Ženske si predejo in tkejo blago za obleke kar same. Izdelki te vrste se odlikujejo po neobičajni teži in mehko. Nikdar ni videti ženske tega rodu, ki ne bi predla ali tkala.

Poleg teh ljudi je videti na ulicah v Darjilingu še budistične menihe — berače, ki stalno nosijo črne maske, plešejo na javnih prostorih in nadlegujejo tujce z moledovanjem.

Darjiling oživi posebno poleti, ko se pridejo bogataši iz indijskih ravnin hladit gori v podstrešje sveta.

7. Sport, ki ga ni na olimpijadah.

Samo mesec še, pa bomo dali šolske torbe za peč, da počakajo do septembra. Mi pa se bomo posvetili bolj prijetnim rečem kakor sta slovnica in računstvo. Skakali bomo, tekali, plavali, plezali na gore in uganjali žogobrc. Tudi dorasli bodo takrat »ponoreli« z nami. Nekateri manj, nekateri toliko, da se bodo šli kosat na kako olimpijado, kjer bodo tekmovali v vseh vrstah sporta. Z vseh delov sveta bodo prišli.

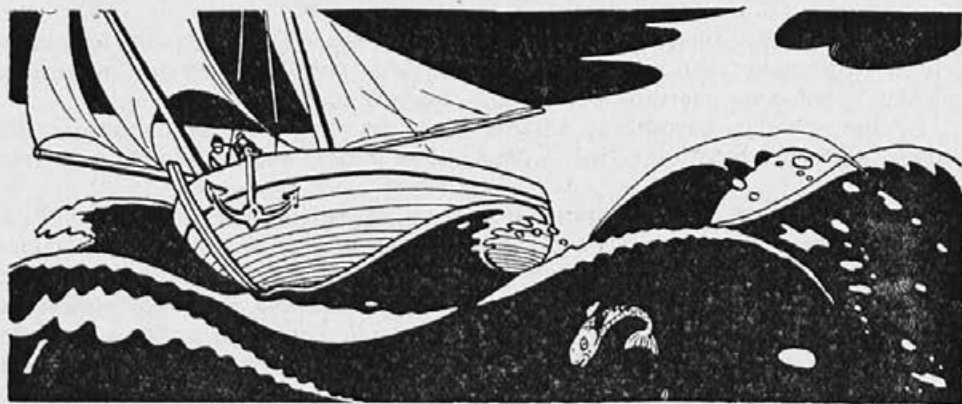
Le oni, ki prebivajo visoko na sibirskem severu ne bodo prišli. Oni si bodo priredili svojo olimpijado, s svojim programom. To so Čukči.

Najbolj priljubljen sport je pri njih dirkanje s severnimi jeleni. Zmagovalec pri teh dirkah dobi dragoceno darilo. Mnogokrat celo severnega jelena z vprežno opremo vred. Za te tekme se vadijo Čukči zelo pridno in prirejajo v ta namen dolga potovanja. Ob priliki dirk s severnimi jeleni tekmujejo mladi Čukči tudi v teku, pri čemer se pokaže velika vztrajnost teh ljudi. Tekmovalci morajo preteči isto progo, ko jeleni. Proga je dolga več kilometrov ter jo tekmovalci pretečejo v težkih oblekah in po globokem, rahlem snegu. Za to je treba že precejšnje moči. Čukči niso samo vztrajni, temveč tudi hitri. Nekateri izmed njih zamorejo celo dohiteti dirjajočega severnega jelena.

Oni Čukči, ki prebivajo ob obrežju Severnega ledenega morja in ki ne posedujejo jelenov, prirejajo slične tekme z vpreženimi psi. Za taka tekmovanja se vadijo že z mladih nog in ne samo dečki, temveč tudi deklice.

»Najlepše pa je to,« mi je pošepetal na uho tisti, ki mi je to reč pravil, »da opravijo Čukči svoje tekme brez preprirov.«

P. Kunaver :

Nevarnosti ribiškega življenja.

Morje — rednik človeštva! Sto in sto milijonov ljudi se hrani z bitji, ki žive v njegovih nemirnih vodah. Toda ni na zemlji kraja, ki bi dal tolike množine rib ljudem, kakor plitvine, ki se razprostirajo 300 milj daleč med otokom Nova Fundlandija in Severno Ameriko. Morje je tam le od 15 do 90 m globoko in preko plitvin teče od severa doli mrzel tok. Le preko južnega dela gre del toplega morskega toka, ki teče od Srednje Amerike proti daljni Evropi. Tla so pokrita z blatom, peskom in mestoma s skalovjem. Na nekaterih mestih sega zadnje prav do morske površine in je strašno nevarno ladjam.

Omenjena tokova, mrzli od severa, topli od juga, prinašata s seboj neizmerne množine prav majhnih morskih živalc. Te pa so deloma vzrok, da prihajajo na plitvine ravno tako neizmerne množine rib, ki se morejo tod do sita najesti malih morskih živalc. Izmed rib pa prihaja na plitvine največ polenovk. V čudovito gostih in nepreglednih množinah plavajo za trumami majhnih ribic. Množina polenovk pa je zopet hrana raznim povodnim ptičem in predvsem — človeku. Že štiri stoletja hite konec pomladi ribiči na plitvine okrog Nove Fundlandije, da v poletju nalove rib za Evropo in Ameriko.

Vsako leto nalove ribiči do 2,500.000 centov polenovk, kar je skoro 350 milijonov dinarjev vredno! V tem seveda niso vštete silne množice slanikov in drugih rib.

Toda do tega zaklada hrane ni tako lahko priti. Ko pride pomlad, se prično ribiči na zapadni obali Evrope, od Španije in Portugalske pa gori do hladne Skandinavije pripravljati za lov na polenovke. Parniki in jadrnice so polne hrane — za dobo od začetka junija do srede septembra — in soli.

Dasi vedo, da gredo na nevarno pot, vendarle nestrpnno pričakujejo ribiči odhoda. Trume ladij zapuste varna пристanišča in težkega srca gledajo za njimi žene, matere, otroci, zaročenke, kajti dobro vedo, da marsikdo teh pogumnih mož nikdar več ne bo videl suhe zemlje in dragih svojcev.

Sredi junija je na tisoče ladij na plitvinah Nove Fundlandije. Ribiči uporabljajo vsa sredstva, da ulove čim več polenovk. V morje spuščajo mreže, a tudi tisoči in tisoči malih čolnov zdrče od varnih ladij po varljivem morju. Po dva in dva ribiča sedita v lahkem čolnu na valovih in s trnki in kavli lovita ribe iz plitvega, od rib kar mrgolečega dna. Prijetno delo lova

nenadoma prekine močnejši veter, ki vzburi morje in težko obloženi čolni se vračajo k ladjam. Če pa postanejo valovi premočni — izgine marsikateri čoln z ribiči in ribami vred v globinah. Ako je več ladij v bližini, hite ribiči pač k najbližji in tedaj je po ladjah kaj pisana družba, a večkrat tudi precej nevesela. Iz čolna izvlečejo mnogokrat ranjene ribiče. Ta se je potolkel po glavi, drugi si je zlomil nogo itd. Naslednji dan — pregled mornarjev in tu in tam manjkata čoln in ribič — morje ju je požrlo.

A tudi na malih ladjah ni lahko. Zasidrane se zibljejo in skačejo po razpenjenem morju in del moštva mora ostati na krovu na straži. Valovi udarjajo na krov in mornarji morajo biti oprezní, da se o pravem času oprimejo vrvi, da jih ne odnesejo besni valovi v globino. Kljub vsemu zahteva morje tudi take žrtve in zaman je vsako upanje, da bi rešili odnešenega moža, če nesreče niso takoj opazili.

Pa tudi v miru je nevarnosti mnogo! Mirno leže ladje na gladkem morju in čolni so se odstranili, da love daleč zunaj srebrne množine rib. Sredi dela jih pokrije beli pajčolan — razvpita novofundlandska megla. Čolnič leži kakor izgubljen na morski puščavi obdan od neprodírne megle. Kam? Kje je ladja? Če se je čoln predaleč odstranil in ne sliši zvona z ladje, gorje mu! Zaman bo begal po daljnem morju in ladja ga ne bo videla nikoli več.

Ali pa so ladje varne? O ne! Številni viharji jih ogrožajo in slabotne podležejo ogromnim valovom, ki se divje zaganjajo vanje. Gorje posebno onim, ki jih odtrga vihar od sidra in jih žene proti klečem, kjer se razbijejo.

Posebno nevarno pa je na novofundlandskih plitvinah, kadar jih pokrije megla. Preko teh plitvin hite iz Amerike v Evropo in nasprotno številni parniki. V novejšem času so ti parniki dosegli silno hitrost in so neizmerno večji kakor pa majčkene ribiške jadrnice. Najsí bo morje še tako mirno, a ga pokriva megla, je na jadrnicah, ki leže zasidrane na plitvinah, vse pripravljeno in malone neprestano se glasi ladijski zvonec ali sirena. V pre-morih pa zro straže napeto v daljavo in poslušajo. Komaj slišno se oglasi iz sive megle nejasno bučanje. Kdor je sliši na jadrnici, mu bije srce hitreje — veliki prekoceanski parnik se bliža s silno naglico in svari s svojo sireno ribiške ladje. A kaj pomaga! Velikan se bliža tako naglo, da se mu ni mogoče umakniti in tesnih src čakajo možje na ladjah. Iz megle se prikaže rílec parnika kakor železna gora. Morje brizga ob njem in valovi se širijo. Bliskoma se bliža — tu je — mimo je — in divje se zibljejo bližnje jadrnice na vznes-mirjenem morju. Toda z jadrnice, ki je tik mimo nje zdrvel železni velikan in prestrašil sicer pogumne možje, se v penasti vodi pripelje kos ladje — o groza — za njo pretrgano človeško telo! Strašni prekomorski velikan je treščil ob jadrnico, jo gladko preklal in uničil ribiče na njej! Ne zmenivši se za nesrečo, ki je niti videl niti čutil ni, je odhitel v sivino. A z jadrnic, ki so zaznale po razbitinah za nesrečo, se kljub valovom v največji naglici spuste čolni in hite na mesto, kjer domnevajo, da sta trčila železni velikan in leseni pritlikavec. Morda se jim posreči rešiti še koga, morda celo samega kapetana — a tem težje je tedaj zanje, gledati moža, ki je izgubil ladjo, s trudem nalovljene ribe, svoje moštvo in morda celo katerega svojih sinov...

Mrko zro mornarji — a tako je pač njihovo življenje: veličina morja, njegovo bogastvo, morebitna vrnitev, verjetna smrt v valovih. A vse to jih ne odvrne od junaškega življenja na morju. Ko se vrnejo v septembru domov, prodajo ribe, ki so jih nasoljene pripeljali s seboj. Tedaj zvedo tudi, koliko njihovih ladij in tovarišev se je potopilo in vidijo vdove in sirote utopljenecv. A vse to jih ne straši in večinoma težko čakajo nove pomladi, da odplujejo zopet na širno morje v boj za kruh. —

Voluhar.

Pri nas smo imeli tik hiše precej obširen vrt. Moj oče je imel z njim veliko veselja. Vsako prosto urico je izrabil na vrtu. Pa tudi nas otroke je že v mladosti učil, kako se smotrno obdeluje vrt. Že s sedmim letom sem vedel, kaj se pravi kolobarjenje, poznal različen plevel, znal zalivati, pleti, okopavati itd. Moji sošolci so se nam bratom večkrat posmehovali, če so nas videli, kako smo pleli po gredicah plevel, češ, da je to žensko delo. Oče pa nam je dokazoval in nas učil, da nobeno delo ne sramoti človeka. Nekega dne sem pri pletju opazil na gredici zame do takrat še neznano rastlinico. Imela je dva mesnata lističa. Oče je rekel, da to nista prava lista, temveč, da pravimo temu klici, da naj rastlino pustim, dokler ne bo dobila pravih listov. Ko je res rastlina dobila čez kaka 2 do 3 tedne prave liste, je oče ugotovil, da je rastlinica zrasla iz jabolčne peške. Previdno jo je izrul, ji najdaljšo koreninico z nohtom odščipnil (pikiral) in jo vsadil na primeren prostor. Naročil mi je, da moram paziti nanjo, da ne bo trpela suše. Pa tudi zasenčil jo je. Skoraj tri tedne se ni nikamor zganila. Že sem izgubljal upanje na uspeh, pa mi je oče rekel: »Potrpljenje — božja mast.« In res, po dobrih treh tednih je začela rastlina pošiljati nove liste, rasla je in se dvigala kar tako kot pravijo ljudje, da raste pred očmi. V jeseni je bil nad 1 m dolg divjak debel kakor svinčnik. Spomladi je oče divjak 15 cm nad zemljo cepil. Še tisto leto je odgnal krasno do 1½ m dolgo ravno mladiko. Tretje in četrto leto je vzgojil lepo krono z vodnico in 5 stranskih vej. »Če Bog da srečo, fant, boš po nekoliko letih že grudil sladka jabolka. Pa je že tako: Človek obrača, Bog obrne. Nekega pomladnega jutra sem opazil, da je drevesce nagnjeno. Pokličem očeta in greva k drevescu. Z lahkoto ga je izrul, kajti je imelo samo še nekaj lasastih koreninic. »Vidiš, sin, to je delo največjega sadnega škodljivca voluharja. Vidim, da se žalostiš, ker je s tem pojedel tebi vsa tako težko pričakovana jabolka. Le pomisli, koliko žalosti pa napravi ta glodalec drevesničarjem, ki jim uniči kako leto po več sto drevesc. Pregarjajo ga zato na različne načine. Nekateri mu odgrebejo na raznih krajih rov, ki je tik pod zemljo in čakajo z nabito puško, da pride voluhar rov zadelavat, ker ne trpi prepiba. Drugi mu nastavljajo samostrelnice, kar pa je nevarno delo. Cev posebne puške samostrelnice (voluharska puška) namestijo na odgreben rov. K rovu položijo korenček, ki je posebna slaščica za voluharja. Korenček je z vrvco zvezan za jeziček pri puški. Ko pride voluhar, da bi zagrebel rov, opazi korenček, ki ga hoče spraviti v rov, pri tem potegne in samomor je gotov. Nekateri mu nastavljajo v rov 20 do 25 cm dolge pločevinaste valjaste cevi, ki se odpirajo navznoter. Ko pregleduje rov, odmakne pokrovček in se ujame. Vendar ta način lova ni priporočljiv, ker se velikokrat v njo vлови krt, ki v cevi v kratkem pogine od lakote ali ker buta z občutljivim rilčkom ob zaklopnico. Dober pes ali mačka jih mnogo uničita. Toda midva ga bova dobila še danes in sicer živega, četudi bi morala prevrtati ves vrt.«

Poslal me je po klešče za žerjavico in železno tičjo kletko. Sam pa je začel z roko vrtati v smeri rova. To ni bilo težko, ker je rov, kakor že omenjeno tik pod vrhom zemlje. Dolgo je čimžil sem in tja, da se mu je posrečilo priti do mesta, kjer se je rov spuščal v globino. »Smo že skušaj« je veselo vzkliknil, pohitel po polno škropilnico vode in jo vлил v rov. Še enkrat je moral po vodo. In glej, v nekaj dobrih sekundah se pokaže žival. »Očka, to je pa podgana in ne voluhar«, sem zavpil. Oče je žival hitro spravil s kleščami v kletko in rekel: »To je pravcati voluhar. Misliš na prvi pogled, da je podgana, ker je iste velikosti in barve. Slišiš, kako cvili. Podgana v kletki ne cvili. Gobček ima tudi malo potisnjen. Njegovi zobje so močnejši od podganjih. Najprej ga pa spoznaš po krajšem repu. Sicer pa boš natančneje slišal jutri v šoli, kamor ga moraš prinesiti, da ga bodo tudi drugi učenci spoznali.«

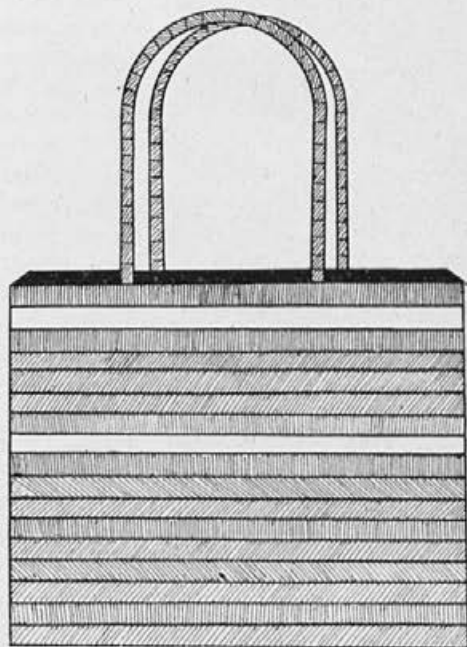
Štefan I. Schein.

Deklice, kaj lahko naredite v počitnicah.

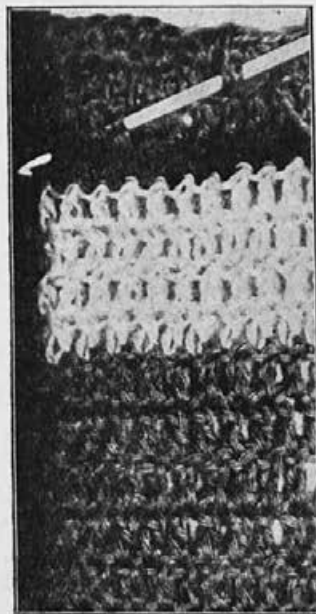
Ravnokar prebirate zadnjo številko. »Našega roda« v tekočem šolskem letu. Še mesec dni in malo več in že bodo počitnice. Ker pa vem, da bi marsikatera izmed vas tudi v počitnicah rada delala kako lepo in lahko ročno delo, vam opišem lično torbico, ki jo lahko uporabite za različne namene. Koliko vas je, ki že prav pridno pomagate mami pri gospodinjstvu ter često greste mesto nje v trgovino po marsikaj. Ali ne boste ponosne, ako boste šle nakupovat s torbico, ki ste jo same naredile? In če dela očka na polju in mu ponese za malico kruh in pijačo, pa boste to lahko zložile v vašo lično torbico. Ali vas ne bo veselilo? Potem pa jeseni, ko se bo zopet začela šola, vam ne bo treba zlagati knjig in zvezkov v cekarček, ki je gotovo že pri marsikateri oguljen in mogoče tudi že strgan — ampak boste šle v šolo z vašo pisano torbico. Deklice iz mesta jo boste uporabile za kopanje v počitnicah, med šolskim letom pa za ročno delo in južino. Vidite, tako bo vsem, prav vsem koristila: zatorej kar na delo.

A naša torbica ne sme biti predraga, najbolje je, ako nič ne stane, zato hočemo uporabiti vse ostanke volne ali kakšne druge prejice, ki jih bo marsikatera našla doma, bodisi, da je njej, sestrici ali pa mami kaj ostalo od kakega ročnega dela. Čim bolj bo torbica pisana, tem lepša bo; zato hočemo uporabiti prav vse, kar premore hiša. Seveda je pa torbica tudi lahko enobarvna in bo vseeno lepa, zlasti ako je barva živa.

Ko ste si pripravili volno ali kaj drugega, vzamemo primerno kvačko. Čim debelejša je volna, tem debelejša mora biti tudi kvačka. Najlepša bo torbica, ako bo delana gosto in enakomerno. Naredimo toliko verižnih petelj, da dosežemo širino 42 cm. Nato spustimo 2 verižni petlji ter vbdemo v 3. verižno petljo in začnemo na teh verižnih petljah kvačkati same šibične petlje, ki jih gotovo že vse, ki ste sploh kdaj kvačkale, dobro poznate. Prva vrsta bo malo sitna, a drage deklice, kar malo potrpite, saj je itak samo ena. Ko izvršimo prvo vrsto, obrnemo, naredimo 2 verižni petlji in vbdemo v drugo spodnjo šibično petljo. Prvo šibično petljo spustimo, ker smo morale narediti 2 verižni petlji, ki prav za prav štejeta za prvo šibično petljo v dotični vrsti. Ako bi pa vbdle tudi v prvo šibično petljo, bi postala naša torbica vedno širša in bi morale kaj kmalu parati in prav verjetno, da bi se utrnila kaka solzica, kajti parati je vedno bridko, kajne? Ako vidimo, da nam volna naslednjo vrsto poide, moramo na koncu vrste z vozlom pritrditi drugo vrsto. Ni pa potreba, da bi začele vsako vrsto z drugobarvno volno; še lepša bo torbica ako napravite n. pr. 2 vrsti zeleno, 3 vrste rumeno, 1 vrsto

črno, 4 vrste roza, kakor pač pride. Le izberite si barve po svojem okusu. Vidite, na ta način bomo uporabile vse ostanke in povem vam, čim bolj pisana bo torbica, tem bolj vam bo všeč. Če katera izmed vas želi imeti zelo živo torbico, lahko začne z drugobarvno volno, kadar je, pa naj bo začetkom, sredi ali koncem vrste. Tudi taka torbica je prav lepa. Na sliki vidite kako se dela torbica, pri kateri so začete druge barve vedno v začetku vrste. — Takih šibičnih vrst naredimo toliko, da smo nakvačkale pravokotnik, ki je dolg 50 do 60 cm. Še lepše je delo, ako ga sedaj, ko je gotovo zlikamo z moko cunjo. Nato pravokotnik pripognemo ter ob robu sešijemo. Nato poiščemo ostanek blaga ter si pripravimo kroj za podlogo: iz časopisnega papirja urežemo pravokotnik, ki je širok 42 cm ter dolg 60 cm.

Ta kroj položimo na blago ter ga v isti velikosti urežemo. Blago pripognemo in ga spnemo z buci-kami, nato pa naudarimo z velikimi vbodi. Potem si potegnimo ob robu črto, da bomo ravno šivale. Začnemo s stičnim vbodom, t. j. vbod, ki je na licu tak, kakor bi bilo blago sešito s šivalnim strojem. Lahko pa tudi tako šivamo, da se vbodi ne stikajo; na ta način je hitreje sešito, a ni tako lepo in tudi manj trdno. Ko smo podlogo sešile, pripognemo rob pri kvačkani torbici in podlogi za nekaj cm ter prišijemo podlogo zgoraj z robnimi vbodi. Narediti moramo še ročaje. Ročaji naj bodo 3 do 4 cm široki ter 35 do 40 cm dolgi. Skavačkamo jih iz enobarvne volne, le tista, ki je prav pridna in spretna, jih lahko naredi progaste, a to je precej zamudno, ker so vrste kratke. Ročaje prišijemo 7 cm od roba. Torbica je gotova. Prav zelo čedna pa je tudi, ako jo kvačkamo mesto iz volne iz raznobarvastega ličja. Le velja ta spak precej; namreč kita barvastega ličja stane 4 Din. Taka torbica je zlasti za kopanje zelo praktična, ker ji mokrota prav nič ne škoduje.

Mogoče pa ne bi vsaka izmed vas našla doma ostankov volne in si tudi ličja ne bo mogla kupiti, a bi vendar rada naredila tako torbico. Da ne bo preveč žalostna, si hočemo pomagati na drug način.

Gotovo imate doma kaj krp in mogoče je med njimi kak ostanek blaga, ki bi bil primeren za torbico. Tedaj pa kar mero v roke ter si pripravimo kroj iz časopisnega papirja, kakor sem že opisala za podlogo pri kvačkani torbici. Urezati moramo tudi podlogo, ki pa naj bo za 2 cm ožja kakor torbica. Če nimate dovolj blaga za to širino in dolžino, ki sem vam jo navedla, nič ne de, bo pač torbica malo manjša in si pripravimo tudi nekoliko manjši kroj. Prav lično je, ako je blago progasto, tudi rožasto se kaj lepo poda. Torbico in podlogo prav tako sešijemo s stičnimi vbodi. Za ročaje zopet kroj, 6 cm širok ter 40 cm dolg, jih urežemo in sešijemo zopet s stičnim vbodom. Tudi počez moramo na enem koncu sešiti, da blago laže obrnemo. Ko smo sešile, vzamemo svinčnik, ga nastavimo na sešit rob, in videle boste, kako hitro bo ročaj obrnjen na lice. Ako blago na enem koncu ne bi zašile, bi se revice prav mučile, da bi ročaj obrnile. Blago in podlogo zgoraj pripognemo in všijemo z robnim vbodom, kot pri kvačkani torbici. Tudi pri tej torbici prišijemo ročaje 7 cm od roba.

A. L.

Druga papirnata slika.

Po dovršitvi prve slike iz barvastega papirja sem izdelal drugo, večjo pokončno sliko, ki je 39 cm visoka in 29 cm široka ter kaže slikarja pri njegovem poklicnem delu v prirodi. Kakor pa vidite na odtisnjeni podobi, se vzpenja nad pokrajino čez nebo mavrični lok v sedmih barvah, in ta mavrica je s svojimi živimi barvami sijajen okras slike. Zgornja črta na mavrici je modrikastordeča, naslednja pod njo svetlordeča, potem oranžna, bledorumena, bledovodnozelenena, modra in zadnja spodnja vijoličasta. Zaradi mavrice mora biti nebo sivo, kar znači, da je pokrito z deževnim oblakom, kajti mavrica se prikaže v prirodi le takrat, kadar sonce obsije tak oblak. Zgoraj v desnem kotu pa je tudi košček jasnega neba, ker veter odriva oblak od desne na levo in se je zato začelo jasnit na desni strani.

Slikarjeva obleka je temnomodra, klobuk pa je temnosiv. Deblo drevesa je temnorjavo, a šopi zelenja na vejah so sočnozeleni, na sprednjih vejah obsvetljeni in na zadnjih obsenčeni. Pokrajina in razni njeni predmeti pa so izgotovljeni v primernih barvah, ki si jih sami lahko določite. Pripomnim še, da slikar upodablja pokrajino, to je holm s cerkvico, ki je v ozadju na sliki; toda mavrico je izpustil in naslikal nad pokrajino modro nebo z belimi oblaki.

Zdaj pa naj ob kratkem še povem, kako izdelujem papirnate slike. Najprej narišem s svinčnikom na navaden pisarniški ali zavojni papir sliko v glavnih in najpotrebnejših črtah. Potem si poiščem močan in gladek bel risarski papir. Najboljši je z znamko »Schoellershammer« in »Roeder«. Za večjo sliko nalepim tak papir na lepenko z mizarskim klejem, da dobi na ta način slika dovolj trdno podlago in se izvršena preveč ne krivi. Ker je slika lepša in ličnejša, če ima tudi bele robove na vseh štirih straneh, mora biti risarski papir primerno večji kakor bo slika sama.

Na risarski papir položim z mehkim svinčnikom nadrgnjeni papir in nanj pritrdim s svinčnikom načrtano sliko. Nato robovne črte in vse glavne predmete po robovih še enkrat prevlečem s trdim svinčnikom ali z leseno konico ter tako prenesem risbo z glavnimi črtami na risarski papir, zato, da potem približno vidim, kam naj lepim iz barvastega papirja izrezane predmete.

Nato pričnem z izdelovanjem slike. Najprej izrežem in nalepim barvasti papir za nebo, ki ga pred izrezanjem tudi zaznamujem na spodnji strani s pomočjo risbe, pod katero položim barvasti papir in pod ta papir prenosni papir indigo tako, da je njegova modro pobarvana stran obrnjena navzgor, in prevlečem s trdim svinčnikom obrisne črte neba. Spodaj je zarisana črta do hribov, pri izrezovanju pa tukaj napustim ozek prazen robček, ki ga pokrijem z izrezkom za hribe in gore. Tako delam tudi pri naslednjih pokrajinskih plasteh. Izrezke spodaj napuščam in njih prazne robove pokrivam z naslednjimi izrezki, ki jih zgoraj obrezujem po zaznamovanih črtah.

Ko tako pokrijem ozadje in pustim prostore, kamor pridejo večji predmeti, v sredi prazne, zarišem na barvasti papir s pomočjo risbe in izrežem še druge vrhne predmete in jih nalepim že popolnoma izdelane ali pa jih zasenčim in osvetlim že nalepljene. Pri tem delu se poslužujem tankega prozornega prenosnega papirja, ki ga polagam na predmete, zaznamujem nanj z mehkim svinčnikom robove in poleg njih napravim črte, do katerih naj na nasprotni strani sežejo koščki za senco ali svetlobo. Črte na teh zaznamkih prenesem s pomočjo prenosnega papirja indigo na barvasti papir in po črtah izrežem koščke, ki jih na predmetih še lahko pomerim in po potrebi popravim, preden jih nalepim z razredčenim mizarskim klejem.

Naš Bari.

Tri ure daleč nad Ljubljano proti gorenjski strani se razprostira v vodiški občini hrib Rašica, nekdanj varno zavetišče rokovnjačev in tolovajev. Na severni strani v podnožju tega hriba stoji prijazen grad Šenkov turn, v katerem je sedaj nastanjena dvorazredna šola. Ker stoji šola bolj na samem, ima dobrega varuha pasjega plemena, po imenu Barija. Naš Bari je tudi bernardinec. Ravnokar je dopolnil drugo leto svoje starosti, česar se prav dobro zaveda. Z neumornim lajanjem skrbi, da naznani prihod vsakega tujca. Zna pa tudi

voziti. Kadar pripravlja njegov gospodar vprego ter voziček ali pozimi sanke, tedaj od veselja skače okoli in sam prostovoljno pomoli glavo v jermenje, češ: Brž, hitro. Mudi se! Kar ne more pričakati, da je vse nared! Med vpreganjem pomagata vsak po svoje 5 letni Bojan in 4 letni Darko. Ko je vprega gotova, tedaj se spravita Bojan in Darko z vsem dostojanstvom mladih voznikov na voz. Takoj se vname prepir, kdo bo kočijažil. Ko je slednjič dogovor sklenjen, zadoni povelje: Naprej! Konjiček — naš Bari — pogleda še enkrat nazaj, da se prepriča, če je na vozu vse v redu — nato pa naprej po beli cesti v lepo naravo.

Lepo vozi naš Bari prav po sredi ceste ter pazi, da se ne preobrne voziček. Če se kaj takega primeri, — saj se še pravemu konju — potem lepo mirno počaka, da spravita mlada voznika voz in »konja« v red — pa zopet gremo naprej.

V velikih počitnicah se našima voznikoma redno pridruži njun bratranec Lojzek iz bele Ljubljane, ki hodi že v II. razred. Ta ima vedno svoje mesto zadaj na vozu, da upravlja voz. Če gre navzdol, tedaj zavira; če je pa vožnja navkreber, potiska voziček, da se Bari preveč ne utruji. Ko je lansko leto odhajal Lojzek zopet v Ljubljano na uk, je zaprosil strica, da bi mu posodil voziček in Barija, da bi se lahko vozil v šolo. Samo radi hleva je bil v skrbi. Rekel je, da bo prej povprašal pri Figovcu. Toda stric še do danes ni dobil pisanja, kako je s hlevom.

Pa tudi močan je naš Bari. Prišla je iz Ljubljane mestna gospa, pa ni hotela verjeti v vrlino našega Barija. Z otroci so hitro rešili pasjo čast s tem, da so povabili mestno gospo na voziček in naročili Bariju, češ, sedajle se izkaži. V tem pa je prišel mimo gospod fotograf in pok — slika je bila narejena. Evo je! Pa tudi Bari se je izkazal in zapeljal vso družino v — jarek.

J.

Joža Lovrenčič:

Vremenoslovci.

(Beneški motiv.)

*Miš, lisica, volk, volčica
v temnem lesu se o kresu
prepoteni so sestali,
o vremenu modrovali.*

*Miška, miška, drobna miš,
ko da je prišla iz moke
in zaduhala bi cmoke,
menila je: „Dež bo, dež!“*

*Potno čelo si otrla,
proti nebu se ozrla
in dejala je volčica:
„Bo, pa le plohica!“*

*Tudi volk je dvignil glavo:
„Kaj vedvé! Jaz uganem pravo!
Več naj nisem volk,
če ga bo le en klobuk!“*

*In lisica? — Je molčala,
bistro gledala okrog,
lovca uzrla in jo ubrala
hitro, hitro v svoj brlog! . . .*

*Ni biló dežjá ne plohe,
bil je blisk in grom —
v jasnem volka in volčico
vlekel lovec je na dom . . .*

Opomba: Miš izgovori s polglasnim è, volk pa po beneško — vuk!

Joža Lovrenčič:

Zgodba o volkovih in domačih živalih.

(Narodna iz Beneške Slovenije.)

Nekoč je bila za nekim brdom v gostem gozdu volčja družina, ki je hodila v bližnjo vas krast ovce, ovcone, krave, kokoši, peteline, sploh vse, kar je mogla dobiti.

Pa je domačim živalim bilo že preveč. Zbrale so se in šle na ono brdo, da bi prestrašile volkove. Petelin je zakikirikal,

kokoš je zakokodakala, mačka je zamijavkala, ovcon je zameketal in vol je zamukal. Vsi obenem so se postavili, da bi bil njihov glas močnejši in bi se daleč slišal.

„Zdaj smo že prestrašili volkove!“ so rekli in se veseli vrnili domov.

Volkovi so slišali neznanske glasove in so se prestrašili. Pa se je oglasil najstarejši volk in je rekel:

„Pojdimo gledat, kaj to pomeni!“

In so šli in prišli do prve hiše in se ustavili.

„Pojdi nam kuhat v hišo meso!“ je najstarejši volk ukazal najmlajšemu, da bi pokazal, koliko se je že naučil.

Najmlajši je ubogal in odšel v hišo.

V hiši je stopil k ognjišču in ko se je sklonil nad lonec, da bi videl, kako se kuha meso, ga je kavsnil za vrat petelin, ki je nato zletel pod napo in obsedel na drogih, kjer sušijo kalenice. Volk je neumno pogledal in stopil potem k žličniku, hoteč vzeti iz njega kuhalnico, da bi pomešal v loncu. V žličniku je bil maček in ga je do krvi opraskal po šapi, da je pritajeno zacvilil, ker ni hotel pokazati onim, ki so ga čakali pred hišo, kako ga je strah. Pa je šel volk nato še po zabelo v klet. Ko je v temi iskal deže, se je zakadil vanj ovcon, ga butnil do vrat, kjer je bil vol, ki ga je nasadil na roge in ga vrgel pred hišo.

„O joj meni, jaz ne grem več v hišo!“ je ves preplašen zaklical kuhar volk svojim tovarišem.

„Zakaj ne?“ so ga vprašali.

In je povedal:

„Ko sem za ognjiščem pogledal v lonec, me je nekdo zbodel z nožem za vrat. Ko sem segel v žličnik, je bil v njem nekdo, ki je ahlal volno in predel, in mi je z ahlami razpraskal roko. Potem sem šel v klet po zabelo, pa je bil tam nekdo, ki je cepil drva, in me je udaril s čoljo po glavi, da se mi je kar zabliskalo in sem zletel za vrata, kjer je bil spet nekdo, ki je kidal gnoj. Preden sem se zavedel, kje sem, me je nataknil na vile in me vrgel pred hišo. Zato ne grem več kuhat!“

Tako je povedal volk kuhar in zbežal in za njim so zbežali vsi volkovi in ni jih bilo več v vas in domače živali so imele posledj pred njimi mir.

Nasredin in njegov osel.

Nasredinu oboli žena.

Žena Nasredina je bila bolna in ga je prosila, naj gre po zdravnika. Takoj vstane in odide. Ko je bil že na dvorišču, mu zakliče žena skozi okno:

„Ni treba zdravnika, bolečine so minule!“

A Nasredin je ne poslušal, gre k zdravniku in reče:

„Moja žena je zbolela in me prosila, naj ji pokličem zdravnika. A ko sem bil na dvorišču je klicala za mano, da ji ni treba zdravnika. Prišel sem torej in ti povem, da ti ni treba hoditi k njej.“

Nasredin lovi tatu.

Nekega dne sedi Nasredin križem rok, pa se priplazi lopov, mu ukrade velik kos sira in zbeži. Nasredin beži za lopovom, dokler ga ne izgubi izpred oči, pa se vrne ves upehan in sede zraven studenca. Ljudje, ki so to videli, ga vprašajo, čemu sedi pri studencu in česa čaka, ko je tat vendar zbežal v nasprotno smer. A on jim odgovori:

„Hiter je, pa mi je ušel in nisem ga mogel dohiteti. A k sreči je moj sir nekoliko slan

in kadar ga bo pojedel, bo moral umreti od žeje, ali pa bo moral priti sem k studencu, da se vode napije — pa ga bom zgrabil!“

Nasredin v kopališču.

Nasredin je šel v kopališče. Kopališki mojster mu je dal staro brisačo in zamazan predpasnik, tudi sicer mu ni baš najbolje postregel. Nasredin ne zine niti besedice, a ko odide iz kopališča, vrže mojstru deset asper¹, česar niso plačali niti bogataši. Kopališki mojster se zelo začudi. Čez teden dni pride Nasredin zopet v kopališče in mojster ga sprejme z izredno pazljivostjo. Nasredin tudi sedaj ne zine besedice, a ko odide, mu da eno samo aspro. Zopet se začudi mojster in vpraša:

„Kaj pomeni to, gospodar?“

Nasredin mu odvrne:

„To je plačilo za prejšnjo kopel, a onih deset asper, ki sem jih dal zadnjič, so bile plačilo za današnjo.“

Dušan Vargazon:

Otroci rajajo.

*Vije se kolo, vije,
na poljano sije
solnček zlat,
kakor cveti smo beli:
ej, mi smo v kolo ujeli
svetlo pomlad.*

¹ aspra, turški novc.

Starši.

Oh, kako je srečen ta,
kdor preljuje starše ima.
Kako solzno bo oko,
če jih na svetu več ne bo.

Erna Grzetič,
učenka IV. r. v Marenbergu.

Dragi »Naš rod«!

Pozdravljam Te izpod snežnih gora.
Zelo mi ugaja list, posebno pa po-
vesti, katerih vedno veliko napišeš. Ve-
liko nas je naročnikov. S časom se bodo
pridružili tudi drugi. Le kakšne bodo knji-
ge, ki jih dobimo naročniki ob koncu šols-
skega leta. Zelo se jih že veselim, ko bo-
dem čitala povestice v poletnih dneh za
vrtom.

Jeklic Minca, V. r., Dovje.

Moja nesreča.

Verjemite mi, da je res, kar Vam pi-
šem. Ko sem bil star 8 let, sem bil
zelo nesrečen. 11. aprila me je začela bo-
leti noga. 12. sem šel zjutraj v cerkev k
sveti maši. Ko sem prišel iz cerkve, sem
legel v posteljo. V postelji sem ležal 12. in
13. aprila. 14. aprila pride neki mož, ki
pravi, da naj grem v bolnico. Starši so me
peljali v bolnico. V bolnici so me operirali
tako, da sem imel tri rane. V bolnici sem
bil 14 tednov. Ko pridem iz bolnice, mi
otroci nagajajo »Ta šantov, ta krulov, se
je babam ponujal.« Zelo mi je bilo hudo!
Tisto leto sem tudi zaostal v šoli. Drugo
leto sem šel spet vesel v šolo. To se je
zgodilo l. 1928.

Bilban Janez,
II. r., Vodice nad Ljubljano.

Dogodek v mojem življenju.

Ko sem šel s prijateljem v gozd po
jagode, bi se kmalu zaletel v mo-
drasa. Spreletela me je groza, da sem kar
debelo pogledal. Hitro sem zaklical svo-
jemu prijatelju: modras! Tudi njega je
spreletela groza. Odkurila sva jo oba po
stezi navzdol in tako nesrečno padla, da
sva bila oba krvava in še zraven opraskana
po roki in nogi.

Mlakar Tonček,
IV. r., Gorenja vas nad Škofjo Loko.

Pomlad.

Vesna spet priplula,
rožic nam nasula,
speči log zbudila,
novih nad nam vlila,

Zvončki že zvonijo,
ptički žvrgolijo,
vse se veseli
mladih, solnčnih dni.

Panj že zapustila,
k solncu se spustila,
k cvetkam odletela
ljuba je čebela.

V svežem božjem zraku,
skoro pri oblaku
škrjanček žvrgoli,
se Vesne veseli.

Hreščak Vladimira,
uč. IV. razr. I. drž. dekl. mešč. šole
v Ljubljani.

Izlet k Sv. Barbari.

Včeraj smo bili pri Sv. Barbari. Odšli smo ob 1 uri. Kmalu smo bili v ljubeznivi Karlovski ulici. Prišli smo k Puštalski brvi. Pod njo je šumela ošabna Poljanščica. Brv se je ustavila v Puštalu. Pot je zavila v Hrastnico. Vzpenjali smo se po strmem pobočju. Listje je šuštel pesem o pomladi. Citrončki so veseli letali okrog. Studenček se je kot kralj svetil v solncu. Martinčki so se veseli greti na solncu. Splašil jih je naš korak, da so se poskrili v svoje domove. Tedaj se je pri smehljaj travnik. Obstali smo. Odpre se nam krasen razgled. Ponosno je stal Stor-

žič. Spodaj na levo se je belil Golnik. Kolovoz je zavil po gozdu. Čuli smo pasje lajanje. Slutili smo, da se bližamo veliki kmetiji. In res smo zagledali lepo zidano kmečko hišo. Prijazni ljudje so nas povabili v hišo. Pokrepčali smo se z vodo in smo nadaljevali pot. Hodili smo po mirnem gozdu. Pot je zavila k razpotju. Sli smo po spodnji poti in kmalu dospeli do Sv. Barbare. Petelin nas je veselo pozdravil. Pes tudi. Na Sv. Barbari smo se odpočili in smo se vrnili skozi Hrastnico domov.

V Škofji Loki, dne 7. maja 1931.

Dušan Horvat, učenec III. razreda.

Dragi »Naš rod«!

Po dolgotrajnih pripravah v neprijetni pretekli zimi, po mnogih boleznih smo imeli dne 15. marca t. l. šolsko prireditev. Prijetno nas je obsijalo solnce, ko smo šli po službi božji v šolo. Takoj za nami se je polnila učilnica — tokrat gledališka dvorana. — Najlepša točka sporeda sta bili »Grudica« ter »Vino in voda«.

Vsi smo odšli veselega srca domov. V spomin smo dobili sličice, eno prilagam.

Oprostite — sem sicer grdo pisal, pa dobro mislil.

Smolar Leopold,

učenec 5. š. l. v Pamečah.

Moja molitev za neodrešeno domovino.

»Domovina, vedno mislim nate in na neosvobojene brate!«

Te besede je napisal naš veliki jugoslovanski rodoljub in prvi podstarešina Sokola kraljevine Jugoslavije, pisatelj in pesnik Engelbert Gangl. To je naš pozdrav v šoli, pri katerem se spominjamo na trpeče Jugoslovane v Italiji. Zagrebški nadškof dr. Bauer je zapovedal v pastirskem listu vsem jugoslovenskim duhovnim pastirjem, naj bo dan sv. Jožefa molitev za neodrešeno domovino. V Italiji ne smejo naši rojaki niti v šoli niti v cerkvi govoriti svojega lepega materinskega jezika. Duhovniki ne smejo pridigati v naši lepi mili govorici. Kdor govori slovanski jezik, ga mučijo, ustrelje ali pa ga zapro na otoke Lipari in Ponco. A mi? »Brodarjem pomoči nesimo«, da ne omagajo v ljubezni do doma in roda.

Mayer Ernest,

IV. r. v Dobu pri Domžalah.

Dogodek v našem razredu.

Včeraj smo dobili novo učenko iz Italije. Ko jo je gospodična učiteljica poklicala iz klopi in jo nekaj vprašala, so ji kar solze zalile oči, ko se je spomnila, kako trpijo naši bratje v Italiji. Malo zna slovensko govoriti, ker tam ne smejo govoriti materinskega jezika; še doma ni smela govoriti slovenskega jezika. Ime ji je Čeligoj Darinka. Upamo, da se bo dobro počutila v novi domovini. A ko je bila 11. ura, je morala iti v III. b razred,

pomotoma je zašla v naš razred. Žal nam je bilo, da smo izgubili novo učenko. Upamo, da jo bomo včasih videli na hodniku in jo bomo vprašali, kako naši bratje in sestre trpijo v Italiji.

Plesničar Marjan,
III. a r. v Zg. Šiški.

Kosec.

S koso v roki
travo kosi,
cvetka za cvetko
pod koso leži.

Na travo se vsede,
se z vodo krepča,
od sreče velike
se kosec smehlja.

Pokošena trava
po polju leži,
kmetič veselo
domov že hiti.

Janezek Kumer, V. r. na Vrhniki.

Moj izlet v Dalmacijo.

Tak' dolga je vožnja
iz Vidma v Split,
globoko je morje,
visok Velebit.

Je krševita Dalmacija,
sladko grozdje,
vince ognjeno,
ki greje srce.

Pozdrav vsem čitateljem »Našega roda«

Richly Amalija,

V. r. II. odd., Videm ob Savi.

KAKO SEM POKONČAL

NEKOČ SEM ŠEL V ~~PO~~ PO ~~DE~~. NAEKRAT ZAPAZIM NA
SKOČIL SEM V STRAN PRIJEL ZA + ODREZAL 1 Z
NJO SEM UDARIL PO ? KI JE IMELA V . MILO ME =
GLEDALA KO JE BILA REŠENA. SEM HOTEL NESTIV
MED POTJO SEM SREČAL 1 POCIČNO KI JE ZAKRICALA: !
TO JE VENDAR E VSE 1 SEM NESEL STRUPENCA V
HENČEK SBIL UČENEC M. RAZREDA
12 MOKRO .

Oj, cvetoči maj!

Cvetoči maj,
zeleni raj,
so ptičice zapele,
in rože vzcvetele.

Cvetoči maj,
zeleni raj,
veselje nam v srce,
ko prideš čez gore.

Malka Opara, IV. r. II. odd., Dol. Nemška vas, Trebnje.

Urbančič A., IV. a, Lichtenthurn v Ljubljani.

Naročnikom »Našega roda« in »Mladinske Matice«.

Z osmo številko »Našega roda« zaključujemo letošnji letnik. Ob tej priliki se zahvaljujemo vsem svojim mladim čitateljem, da so nam ostali zvesti tekom vsega šolskega leta ter jih prosimo, da vztrajajo tudi v bodoče v veliki armadi naših naročnikov. »Naš rod« kliče vsem na veselo zopetno svidenje v oktobru.

V juniju prejmejo vsi naročniki namesto »Našega roda« štiri knjige »Mladinske Matice«. Prejeli bodo četrti zvezek »Kresnic«, lepo povest za starejšo šolsko mladino »Lukec in njegov škorec«, nadalje z lepimi slikami okrašeno povestico za najmlajše učence »Miškolin« in končno za deklice poučno knjižico o mladih vrtnaricah, ki jo bodo pa tudi dečki čitali s koristjo in z veseljem.

Te štiri knjižice bodo prejeli pa samo tisti naročniki, ki plačajo do junija vseh devet obrokov po 2'50 Din. Kdor je mogoče z vplačili kaj zaostal, lahko doplača zaostanek do 31. maja in uprava mu bo takoj poslala vse številke »Našega roda«, ki mu še manjkajo, meseca junija pa vse štiri knjige »Mladinske Matice«.

Kdor je mogoče izgubil ali pokvaril kako številko »Našega roda«, jo lahko — razen prve — še vedno naroči. Izroči naj svojemu gospodu učitelju za vsako naročeno številko po 1'50 Din. Naše zveste naročnike, ki bodo to prebrali, prosimo, da povedo to vsem svojim součencem, ki so med letom izostali, pa bi radi sedaj ob koncu leta naročili še vse manjkajoče številke in knjige »Mladinske Matice«.

Če bi pa kdo, ki sploh ni prejemal »Našega roda«, rad naročil s a m o štiri matične knjige, naj vplača 20 Din. Za vezane knjige pa se mora doplačati znesek 13 Din.

Vse take zapoznele naročnike prosimo, da se hitro odločijo, tako da prejme uprava do 31. maja že vsa njihova vplačila. Na poznejša naročila se ne bomo mogli več ozirati.

Ne zamudite torej, dragi otroci, te lepe prilike in si preskrbite za mal znesek obilo lepega in koristnega čtiva preko šolskih počitnic!

Uprava »Mladinske Matice«.

Rešitve ugank iz 7. številke.

Dopolnjevalka: žena, osat, glog, abel.

Okvir — navpično: veslo, peška; vodoravno: mesec, slika.

Križaljka: vodoravno: okač, duda, enak, rama; navpično: oder, kuna, Adam, čapa.

Številnica: brinovka, rokav, Ivan, na, on, vino, kor, Aron.

Križaljka: vod.: ia, zvončki, vas, Kajra; navp. iz, ki, pav, ova, enajst, čsr, rak, si, on.

Križ: vodoravno: S, alt, proso, Slomšek, sršen, pes, k. Po sredi: Slomšek.

Rešili so eno izmed ugank: Beber Franc, Milka Gliha, Zužemberk; Anton Lovrenčič, Dolnja Lendava; Mlinar Franc v Črni; Čeh Anton, Sv. Barbara; Jelen Ivan, Žerjav; Ivan Modrej, Črna; Soršak Zlatko v Sp. Polskavi; Slak Anton, Trebnje.

Dve uganki so rešili: Filip Horvat, Arenšek Marija, Verhovčak Ana in Breznik Elizabeta v Ormožu; Avgust Zmagaj, Žerjav; Alojzij Praprotnik, Ljubljana; Boltar Mimi in Robič Draga, Birčna vas; Plevel Ciril in Grintov Franc v Komendi; Brance Ignac, Vojnik; Harb Nežika, Sv. Marjeta; Edvard Stropnik v Ormožu in Ivan Kovačič.

Po tri uganke so rešili: Albin Kreutz, Ormož; Posavec Vladimir, Celje; Adela Krže, Vič; Vunk Cilka, Ptuj; Meglič Bogomir, Tržič; Omahen Ivan, D. M. v Polju; Feliks Miklašič, Ormož; Filipič Marija, Horjul; Ivan Kaisersberger, Ptuj.

Štiri uganke so rešili: Olga Dul, Ruše; Martine Ivan, D. M. v Polju; Franc Petek, Sv. Tomaž; Slavko Cestnik, Ljubljana; Milan in Vinko Košir, Vič; Tončka Čeh, Dol. Nemška vas; Anton Pavko, Ptuj; učenci III. razr. v Vučji vasi.

Rešilci petih ugank: Gornik Rozi, Brusnice; Ivan Toplišek, Litija; Verbič Anton, Smednik; Igo Lang, Knavs Milena, Loški potok; Kimovec Stane, Ljubljana; Jos. Karič, Ljubljana; Beba Simonič, Ptuj; Petelin Stanislava, Notranje gorice; Marica Završnik, Kamnik; Joško Burja, Bled; Marta Iskra, Kamnik; Stanko Tomšič, D. M. v Polju; Ivo Sušnik, Ljubljana; Oblak Valentin, Tržič; Miloš Repenšek, Celje; Zvonko in Ciril Kračun, Sv. Tomaž; Mirko Štampar, Maribor; Anton Kiraly, Sv. Tomaž; Jožef Čuš, Sv. Lovrenc.

Rešilci vseh ugank: Robert Hoffmann, Ptuj; učenke IV. b r. v Litiji; Zofka in Lenka Okorn, Vojnik; Mirko Mihelič, Studenci; Mimi Znilovec, Novo mesto; Vladimir Manko, Sv. Tomaž; Marija Hauptman, Petrovče; Zdenka Vajna, Kočevje; Viktor Elisar in Franc Horvath iz Tišine; Metka Toploh, Ptuj; Franc Tittl, Sl. Bistrica; Janko Brumen, Ljutomer; Rastko Zbogar, Cerknica; Mira Vidic, Radovljica; Alojz Jere, Ljubljana; Boža Osterc, Ljubljana; Pepca Gorenc, Kočevje; Hermina Zagožen, Sv. Pavel; Josip Opara, Ponikve; Sobočan Martin, Ljutomer; Dušan Makarovič, Sr. Bistrica; Anton Kos, Vojnik; Hilda Fundek, Kočevje; Metka Betriani, Kočevje; Franc Goljar, D. M. v Polju; Ciril Gantar, D. M. v Polju; Marija Lenčak, Kleče.

